

A HÉT

SZERKESZTI és KIADJA

KISS JÓZSEF.

12. szám

XIV. évfolyam.

BERLITZ

Erzsébet-körút 15.

NYELVISKOLA

felnőttek részére.

FORDITÁSOK

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

DR. HERTZKA TIVADAR

Pénzkölcsön

mindennemű kisebb, nagyobb sorsjegyekre olcsóbban mint bárhol.

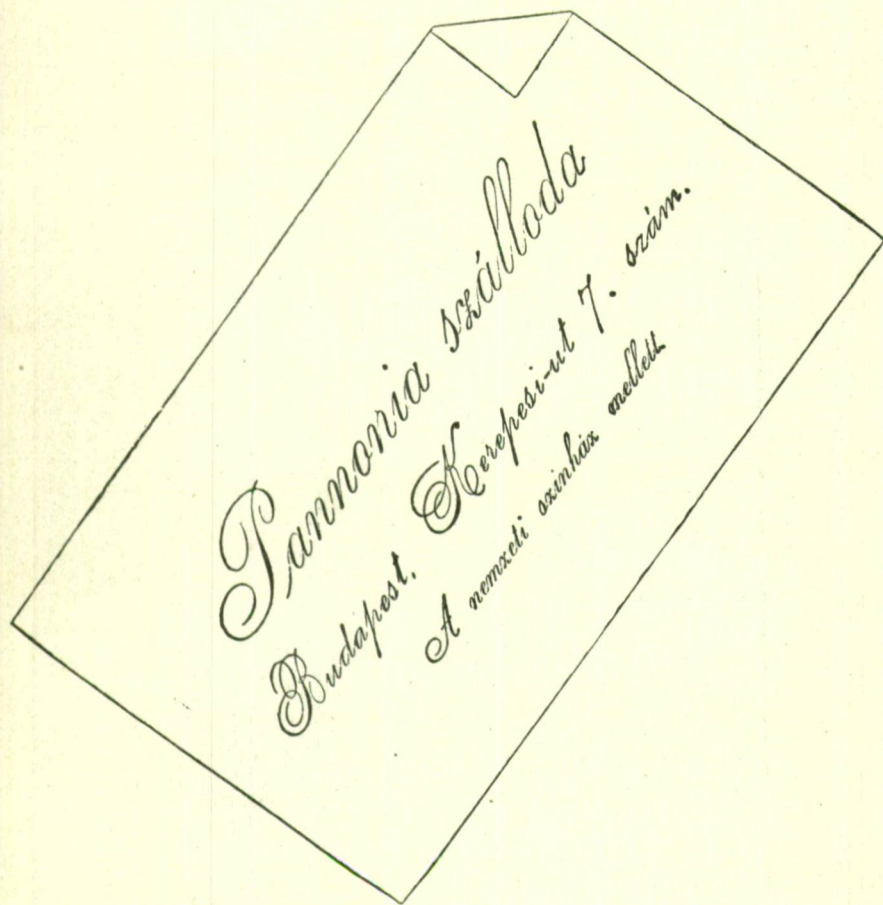
Vidéki megbízások nagy pontossággal teljesíttetnek.

Zálogban

levő sorsjegyeket saját pénzünkkel váltjuk ki és azokra nagyobb és olcsóbb kölcsönt adunk, vagy megvesszük a sorsjegyeket a **teljes napi áron** és vissza-ugyanazokat eladjuk csekély havi részletfizetésre, a különbözetet pedig készpénzben kifizetjük. • Kérjük a zálogjegy beküldését.

FLEISSIG SÁNDOR BANKHÁZA

Budapest, VII., Erzsébet-körút 2. sz.

WEINER ÉS GRÜNBAUM

udvari szállítók egyenruha áruházában mindennemű katonai felszerelés beszerezhető. Legfinomabb minőség, tökéletes kivitel, feltétlen megbízhatóság, jutányos árak, félszázados üzleti elvek. Budapest, IV., Kristóf-tér 8. sz.

IRANOS-KÉK Ruhamosáshoz a legjobb kékítő-szer! Mindenütt kapható!

Tisztelettel értesitem a Hét előfizetőnőit, hogy tavaszi és nyáriruha gyűjteményem elkészült és rendelkezésükre áll.

A teljes gyűjtemény 12 csoportra van osztva, melyeket egyenkint, az urhölgyek óhajtásához képest, készséggel megküldöm.

1. Fekete ruhakelmék teljes gyűjteménye.
2. Egyszínű ruhakelmék, costum, látogató-ruha és házi ruhákra.
3. Sötét szürke, csomós és sima felületű divatkelmék, costum, utcai, utazó és háziruhákra.
4. Színes csomós angolkelmék, costum, utcai ruha és ruhaalak elkészítésére.
5. Gyapjukelmék kizárólag straparuhák elkészítésére.
6. Mohair lüsterek teljes választéka, fekete Tegethoff, szürke és mintázott kivitelben.
7. Blouse és matineeélme különlegességek.
8. Francia voile de laine 450 különféle kivitelben.
9. Bordűrös és sima ruhavásznak mintakönyve.
10. Himzett fehér és színes batistkelmék mintakönyve.
11. Angol és francia zefirek és mosóselymek mintakönyve.
12. Háziruhák készítéséhez megfelelő zefirek és levantinok mintagyűjteménye.

A hol azonban a szükséglet nagyobb, vagy több család együttesen óhajt a cégénél rendelést eszközölni, oda a teljes mintagyűjtemény egy postacsomagban ingyen és bérmentve szívesen küldetik.

Kitünő tisztelettel:

NEUMAN LÁSZLÓ.

Budapest, Calvin-tér 2. szám.

MÉGBEJEL MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... » 10.—

Negyedévre ... » 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rök Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— ☉ Budapest, március hó 22. ☉ —

Krónika.

A gyermek.

— márcz. 20.

Csuklyás kis köpenykéjében, meztelen térdével, lakk-topános, apró lábával a gyermek a legtakarósebb játékszer, melyet az Isten a felnőtt embernek adott. Ragyogó tavaszi napon az Andrassy-ut sovány fácskái alatt sétálni gyönyörűség mindenkinek, aki szereti a jövőt, mert a reménység testvére: ott járnak tarka, színes csoportokban a következő idők leventéi, hírnökei az életnek s az örökkévalóságnak. Bennük gyönyörködünk, pedig jómagunkat becézünk, itt a bizonyosága, hogy tovább élünk, hogy nevünk tovább kacskaringózik a föld felületén, hogy látogatásunk e sárteken nem volt üres szellemidézés. A piros képű, pisze kis matróz, aki pálcájával vigan csapkodja a megijedt mopszlikat, ércnél maradandóbb, és csatakiáltásában több bölcsesség van, mint összes műveinkben, amelyektől a halhatatlanságot várjuk. Kit ne vonzana ez a tarka kép, s ki ne járulna hozzá, hogy a gyermekfényűzést növelje, avagy legalább megtartsa? Mint mindenütt a világon, mi is minden gondunkat a gyermekeinkre fordítjuk, nem alszunk miattuk, ronszokká dolgozzuk magunkat miattuk, s körülveszszük őket minden kényelemmel, amit kieszelnünk és megcselekednünk lehetséges. A gyermek-luxus ennek következtében nagy hullámokat ver, s az apró hercegek s hercegnők élete úgy indul, mint a közöttük borongó mesék.

De nemcsak boldog gyermekek élnek a világon, a nyomoruság temetőjében ott tengődik számos szegény élet-mécses, amely bánatosan rezeg a sötét éjszakában. A csipkés trónörökösöktől egyszerre a rongyokba burkolt csecsemőhöz érünk, mert a gyermektársadalomban nincs átmenet, s a két kaszt között áthidalhatatlan úr tátong. Amennyi boldogság övezi azt, annyi nyomoruság veszi körül emezt, s a nagy szociálista: a halál, gyakran kénytelen közbelépni, hogy a tátongó ellentéteket kiegyenlítse. A szegény ember, míg reménye van az életben, szereti a jövődő embleáját, a gyermeket, de ha bezárult előtte a hit ajtaja, ha felösmeri a taposó malmot, melyben napjai morzsolódnak, meggyűlöli a multat s a jövődőt egyaránt, s a gyermekben újra feltámadt életét látja, amelyet utál, s amelyhez nem fűzi semmi. A gyermekbálványozásnak ellenképe az a borzasztó kegyetlenség, mely pinczelakások

piszkos ablakain át látszik. Ha már az államnak kell közbelépnie, a baj nagy lehet, s tényleg nap-nap után hallunk, olvasunk eseteket, amelyeknél a bestialitás törvény után kiált. Ezek a momentumok indították arra a belügy-minisztert, hogy a gyermekvédelemről gondoskodjék s így ült össze e héten egy ankét, amelynek feladata, ugyanazokat a korlátokat felállítani, amelyeket a pagonyban a vadászati törvény régen létesített.

Az ankét egyformán méltó volt a szociálista és a humorista pennájára. A nagy problémák sziklás, nehéz utába vigan fodrozódó patakok, szép asszonyok csevegései szaladtak bele, s a humanisták minden iránt fogékony érzelmei a negáció tanainak hiveivel ütköztek össze. A vigelet sötét talárjaik daczára az utóbbiak képviselték, mert jóakarataikat elősmelve, nem lehet mosolygás nélkül nézni, hogyan akarták már ez alkalommal, mikor, szavaikat idézve, először érintkeztek a miniszterrel rendőr nélkül, a világot sarkaiból kifordítani. Fiatal drámaíróknál figyelhetjük meg, hogy egy felvonás keretében a világ minden kérdését meg akarják oldani, a hogy a kezdő agár a gyöp minden nyulával egy hajtásnál szeretne beszámolni. A gyermekvédelem kérdésénél a szocialisták áttértek a nagy társadalmi feladatokra, felidéztek Lassale-t és Marxot s a kiindulási pontról elindulva, messze elkerülték a célt, melyet ez alkalommal megközelíteni kellett. A külső kép tehát elég változatos volt, s a gyermekről alkotott nézeteknek színes képét nyújtotta. Az egyik azt hirdette, hogy a jövődő nemzedékért minden áldozatot meg kell hozni, a másik zordan állt meg s kijelentette, hogy akár százezer csecsemő holttestével tömi meg a jövődő várát határoló száraz árkot, de előbb a fát akarja látni, azután gondol a gyümölcsre. Még olyan nézet is akadt, amely a commune-t festette a falra s az árvaház mögött a forradalom hírnökeit hallotta trombitálni. Mindez mutatja, hogy a társadalom maga sokkalta több politikai színezetet mutat, mint a három árnyalatba osztott képviselőház, s nincs a világon az az intézmény, amelyből ne lehetne a politikához csatornát vezetni. Nem ítéljük el az ankétot, mert a nyüzsgés-mozgás életet jelent s mert tudjuk, hogy a — hogy is mondjuk — sár a legjobb trágya, amely aranykalászos buzát szül.

Annyit mindenesetre meg lehet állapítani, hogy a gyermekről kezdünk komolyan gondolkodni. Eddig a gyermek törvényben, közéletben, családban cifra bábu volt, amelynek jogai felett mosolyogni illett. A gyermekről szóló irodalom egy csomó bárgyúságot jelentett, a gyermeknevelés ócska német sablon szerint ment és a gyermeknek

helye a társadalomban nem volt. Ma, ime más gondolatok járják át a világot: a gyermek kezd tényezővé fejlődni, az állam felösméri, hogy olyan védelemre szorult és jogosult tagja, mint más, a közoktatásügy színét következetesen emelik s arról az erkölcsi faktorról, mely a bölcsőben fekszik, intra muros et extra következtetni kezdenek az emberek. Itt egy regényben látjuk nyomát, a Gárdonyi Géza könyvére gondolunk, mennyi erő képvisel a még meg sem született halandó, ott a tudós veszi észre az elme saturációjának elvét, amely megkívánja, hogy a kisdéd nevelése már az elkövetkezendő czél tudatával történjék, amott, Franciaországban a fejlődésére vigyázó nemzet szíve és esze mozdul meg, mikor asszonynak ösméri el a gyermeket szülő mademoiselle-t. Mindezek új dolgok, hirdetői annak, hogy a világ ösztönszerűleg vigyáz tovább fejlődésére, s ha kezd kihűlni a kohó, más uton pótolja a hiányt. Mert nem lehet tagadni, hogy a már megszületett gyermekek védelmével egyformán aktuális a meg nem születettek s évről-évre egyre jobban terjed a kis családok intézménye. Éppen ezért szükséges, hogy a meglévőket kettőzött óvásban részesítsük és ha már valaki vétkezni akar, adjuk meg neki a módot, hogy kisebb bünt kövessen el. Mindezekhez természetesen hozzájárul az is, hogy e védelmekkel a társadalom tulajdonképp önmagát védi meg s egy csomó, évek múlva következendő bűnnek élete fonalát vágja el. Erről a dologról tehát: a gyerekekről és szociális helyzetéről általában, ugyancsak érdemes komolyan gondolkodni s a szeretkezést nem kell egyszerű élvezetnek, hanem fajfentartási tényezőnek is tekinteni.

Ebben a javaslatban, mely körül Bosnyák Zoltán érdemesen fáradozott, akár hiszik Goldner dr. és Bokányi urak, akár nem, több igazi szocializmus van, mint a népgyűlési plakátokban, azonban nincs meg benne az anarkia, amelytől Csernoch ur tart. Csupán okosság és opportunizmus találtatik soraiban, számolás az idővel, az új eszmékkel, sőt a bűnnel, amelynek elintézését nem lehet minden esetben a pokolra cizmezni: gyakran épp úgy a serpenyőbe kell rakni, mint az erényt, mert mindannyian emberek vagyunk. Törvényeinknek nagy része ugyanis abban a hibában leledzik, hogy catói magaslatról néz le a világra és tökéletes társadalmat kíván, a tökéletesség előfeltételei nélkül. Ime, az első törvény, amely észreveszi az emberi gyöngeséget s nem háborodik fel, hanem megbocsájt, amiben Krisztus urunk sose kért tanácsot a kanonokjaitól. Ma talán még új ez az eszme s időbe telik, míg megértjük a benne rejlő tendenciát, amely egy új társadalom alaprajzának vonása. Ettől a képtől joggal fázunk, mert azt jelenti, hogy a családi kötelék fokként lazul, hogy az anyagi monopóliumok után elkövetkeznek a lelkiek, hogy a vétek beleíródik a codexekbe és hogy a jövő erkölcsi relációi megváltoznak, de mindezen hippokrizissal nem lehet segíteni s e tényezőkkel számolni államférfiúi feladat. Ma még orvosi késsel lehet feléjük közelíteni s metszeni rajtuk, de elkövetkezik az idő, mikor a beteg mártja kését az orvosba s akkor késő lesz az olvasóval simítani el a bajt.

Illo.

Kivánság.

Künn a temetőben új sirt lapátolnak . . .
Édes anyám, lelkem, meghalok maholnap.
Az alvégen lakik Turi Balog Marcsa —
Ne vigyenek arra.

Énekszó, harangszó, zokogó imádság
Meg ne háborítsa édes mátkaságát,
Ne is tudja, mikor megy a temetőbe
Régi szeretője.

Farkas Imre.

Dal a sólyomról.

Irta: GORKIJ MAXIM.

A tenger szunnyad. Lomhán, lassan piheg, mintha elaludt volna; mozdulatlanul fekszik, elöntve kék holdfényvel. Amott bársonyos-lágyan, feketén olvad össze a déli kék éggel; mélyen alszik, miközben visszatükrözi a mozdulatlan, pelyhes felhők áttetsző szövetét, mely nem takarja el az ég arany csillag-mintáját. Ugy rémlik, mintha a mennybolt mind mélyebben hajolna a tenger fölé, kihallgatni, mit sutognak a ringó habok, amint álmottasan tápázkodnak ki a partra.

A hegyek, észak-nyugatnak háttal forduló fáikkal, magasan emelik fel éles csik-czakkjaikat a kék sivatagba, s szikár, kemény körvonalaik, bevonva a déli éjszaka szelid, lágy ködével, gömbölyded, puha formákat öltenek.

Az ormok magukba vannak mélyedve. Fekete árnyak hullanak róluk a hatalmas, zöldes hullámbarázdákra, s úgy tetszik, mintha meg akarnák állítani azok mozgását, el akarnák nyomni a habok szakadatlan csobogását és a tajték sóhajtozását — az egyedüli hangokat, a mik zavarják a titokzatos csöndet, mely a hegyek mögött rejtőző hold ezüst-kék ködében terjeng.

— A — Ala — ah — akbar! — sóhajt föl halkán Nadyr-Ragim-Ogli, az öreg krimi pásztor, aki állandóan el van csüggedve; hatalmas szál, szürke, a déli naptól leégett, szikár, bölcs ember.

En mellette fekszem a homokban, egy nagy szikla alatt, amely levált az ős hegyről, s most árnyékba burkolózva, mohosan tesped itt, sötéten, szomorúan . . .

A tenger felőli oldalát telehordták a hullámok iszappal, moszattal; úgy tetszik, mintha ezek kötnék oda ahhoz a keskeny földcsíkhöz, amely elválasztja a tengert a hegyektől. A hegyek felé eső oldalát megvilágítja a mi tűzünk; lobog a láng, s a vén szikla fölött, amelyet mély repedések finom hálója fon át keresztül-kasul, árnyékok suhognak. Ugy rémlik, mintha érezne meg gondolkodnék.

Levest főzünk Ragimmel frissen fogott halból, s mind a ketten olyan hangulatban vagyunk, a mikor minden árnyékszerűnek, átszellemültnek látszik, mikor az ember magába mélyed, a szíve tiszta és könnyű, s nincs egyéb vágya egyen kívül: — gondolkodni.

A tenger czirógatja a partot, s a hullámok olyan lágy melancholiával sutognak, mintha azt akarnák kikönyörögni, hogy melegedhessenek a tűz mellett. A harmonikus locsogás közben néha egy-egy csintalan, magasabb hang hallatszik — a mikor valamelyik kevésbé félénk hullám közelebb surran hozzánk . . .

Ragim már hasonlatot keresett a hullámok és az asszonyok között, s azzal a gyanuval élt, hogy át akarnak

ölelni s össze akarnak csókolni bennünket. Ragim különben hasmánt fekszik a fővényen, fejjel a tenger felé, s elmerülve néz a messzeségbe; a két könyökére támaszkodik s fejét a kezén nyugtatja. Bozontos bárányszőr sűvege tarkójára csuszott, s a tenger szele hűssel simogatja ránczokkal barázdált magas homlokát. Elmélkedik; nem törődik vele, hogy hallgatom-e vagy sem, ügyet se vet rám; mintha a tengerrel beszélgetne.

— Aki istenhívó, a mennyek országába jut. Hát aki nem szolgál istennek meg a prófétáknak? Talán itt van ebben a tajtékban... Ezek az ezüst foltok a vizen, — talán az ilyen lelkek... ki tudja?

A sötét, messzi tenger világosodik; itt-ott hanyagul szétszórt, csillogó szalagok hullanak rá. A hold kibukkant a mohos bércek mögül, s világát melenyíti el a tenger fölött, amely sóhajtozva fordul feléje.

— Ragim!... Mesélj egyet! — kérem az öreget.

— Minek? — kérdi Ragim, a nélkül, hogy csak felém is fordulna.

— Szeretem a meséidet.

— Már valamennyit elmondtam neked. Nem tudok újat. Azt akarja, hogy kérjem. Teszem is.

— Ha éppen akarod, mondhatok egy dalt — ajánlkozik Ragim készséggel.

Én szívesen meghallgatom az ódon éneket, s ő szomorú recitativban mondja el azt; gondja van rá, hogy kiérezzék a dal különös üteme, s közben borzasztón elcsavarja az orosz szavakat.

*

Egy közönséges csörgőkigyó felkuszott egy magas hegyre, s bevette magát egy fülledt üregbe, összehúzódott gombolyagba és nézett ki a tengerre.

Az égen tündökölt a nap, meleg áradt a hegyekből az ég felé, s a hullámok csapkodták a sziklát.

És ott a sötét üregben patak törtetett a tenger felé, habot hányva szökellt szikláról-sziklára.

Csupa fehér tajték volt már zavaros, erős sodra, úgy vágta át a hegyet, s úgy szaladt a tengerbe nagy sikoltozással.

Egyszerre csak a barlangba, hol a kigyó tekergőzött, egy sólyom hullott az égből, melle tépve, vér a szárnyán.

Egy sikolylyal hullt a földre, s szárnyával verte a követ tehetetlen haragjában.

Megijedt tőle a kigyó s elszelelt mellőle, de azután meggondolta, hogy már nem sokáig élhet.

Közelebb kanyargott akkor a szárnyaszegett madárhoz és a szemébe sziszegett:

— Meghalsz.

— Igen, meghalok, — felelt a sólyom, s mélyen felsóhajtott. — De éltem! Ismerem a boldogságot! Derekasán harcoltam! Én láttam az eget... Te sohasem látod azt olyan közélről! — Óh, te szegény!

— Ugyan, hát mi az ég? Üres tér... Hogy evickélhetnék én oda! Jó nekem itt... meleg és nyirkos a föld!

Igy felelt a kigyó a szabad madárnak, s egész lelkéből nevetett annak álmódosán.

És azt gondolta magában: Akár repülsz, akár csuszkálsz, a vége egyre megy! Mindnyájan a földben fogunk feküdni és mind egyformán hamuvá leszünk.

De a bátor sólyom egyszerre megmozdult, fölemelkedett és körülnézett az üregben.

A szürke kövek közt szivárgott a víz, tikkasztó volt a sötét zug és rothadás szaga érzett.

És a sólyom fájdalmasan, keservesen fölkiáltott, minden erejét összeszedve:

— Óh, ha én még egyszer az ég felé szállhatnék!... Ellenfeletem magamhoz szorítanám... a keblemen ütött

sebekhez... hogy a vérembe fulna!... óh, gyönyöre a küzdelemnek!...

És a kigyó azt gondolta magában: Mégis szép lehet az élet az égen, ha így eped utána!

És tanácsot adott a szabad madárnak:

— Kússz a meredély szélére és vesd le magadat!

Talán fölkapnak szárnyaid s egy kis ideig még elemekben élhetsz.

A sólyom összerándult és halk sikolylyal odavergődött a sziklafalhoz, karmaival föleviczkélt a sikamlós kőre.

A meredek széléhez ért, ott széjjelrázta szárnyait, nagyot lélezett s levetette magát.

Mint egy darab kő, úgy zuhant szikláról-sziklára, gyorsan bukott alá, kitörte szárnyát, elhulltak tollai.

A dagály árja elragadta, lemosta róla a vért, betakarta tajtékjába és elvitte a tengerbe.

És szomorú sirámmal csapkodták a sziklát a tenger hullámai... A halott madár hulláját nem látta többé senki...

*

A barlangban nyújtózkodott a sikló, sokáig elgondolkozott a madár halálán s égbe vágyódásán.

És fölnevezett a messzeségbe, mely mindig boldog álmokkal hitegeti a szemet.

— Mit láthatott a halott sólyom ebben a vég és határ nélkül való sivatagban?

— Micsoda nyugtalanság szállja meg az elhalók lelkét, micsoda vágyuk támad égbe röpködni? Mi táruul ott föl előttük? Igen, én is megtudnám ezt, csak föl kellene szállanom az égbe, ha csak kevés időre is.

Igy szolt és így tett. Egy gyűrűbe tekerődve, fölrugta magát a levegőbe, s megcsillámlott a napfényben, mint valami keskeny szalag.

Aki csuszni-mászni született, nem tud az repülni!... A sikló megfélekedett erről, visszaesett a kövekre, de nem zuzta magát széjjel, hanem fölkapazgott.

— Ebben van hát a repülés gyönyörűsége! A lebutulásban!... Nevetséges madarak! A földet nem ismerik, csak fájdalmat éreznek rajta, az égbe vágnak, s fent a forró pusztaságban keresik az életet. Ott üresség van. Nagy ott a fény, de nincs mit enni, s nem maradhat ott meg semmi élő. Mire való az a büszkeség? Mire a mások becsmérése? Talán elföldni a maguk vágyainak hiúságát, s mögójök rejtteni önnön életre nemvalóságukat? Nevetséges madarak!... De többet nem szednek rá. Tudok mindent. Én láttam az eget... Fölrepültem, megismertem, próbáltam a lezuhanást és nem zuzódtam össze, hanem uég jobban hiszek magamban. Hadd éljenek ők, akik a földet nem tudják szeretni, hadd éljenek ők csalódásban... Én ismerem az igazságot. Hivogatásuknak nem hiszek többé. A föld teremtménye vagyok — a földből élek.

Összehuzta magát egy gubanczczá és büszke volt magára.

A tenger egyre jobban ragyogott, a hullámok zugva csapódtak a parthoz.

Dörgésükben ott harsogott a dal a büszke madárról, a sziklák megborzonegtak csapásaik alatt, s az ég megszelídített a fenyegető daltól:

A bátrak nagy álmainak dicsőségét zengjük!

A bátrak örültsége — ez az élet bölcsesége! Óh, vitéz sólyom!... Az ellenséggel küzdve vérezél el... Egyszer eljön az idő, a mikor meleg véred csöppjei mint megannyi szikrák izzanak át az élet sötétségén, és sok bátor szívet örült vágyra lobbantanak szabadság, fény után!...

Ha meghaltál is, mit tesz az!... A bátrak és erősek dalában örökké példakép leszel, szabadságra, fényre hívó büszke szózat! A bátrak nagy vágyairól zengjük a dalt!...

*

Az opálszinü tenger hallgat, mélabusan locsolják a fővényt a habok, és én Ragimot nézem, aki bevégezte a dalt a sólyomról, amit a tengernek mondott el.

A vizen mindig több s több ezüstoffolt uszkál a hold-sugár nyomán. A mi kis üstünk halkán duruzsolni kezd.

Egy hullám játszva kioson a partra s fecseggve a Ragim feje felé igyekszik.

— Hová még? ... Eredj vissza! Ragim legyint a kezével s a víz visszafodorodik a tengerbe. A Ragim mozdulatát, amint a hullámnak parancsolgat, nem találok sem nevetségesnek, sem szörnyűnek.

Köröskörül minden olyan elevennek, puhának tetszik. A tenger méltóságosan nyugodt, s érezni, hogy tömördek lekötött erő rejtőzik friss pihegésében, amely a hegyek felé leng, melyek még nem hűtőzték ki a nappal meleget. A sötétkék égre arany csillag-betűkkel valami ünnepélyes van fölírva, ami megrészegeti a lelket s valami nagy kinyilatkoztatás sejtelmével izgatja az ember esztét.

Minden szunnyad, de valami könnyed feszültségben, hogy úgy tetszik, mintha egy percz mulva minden föl-éledne, s leirhatlanul édes hangok kezdenének teljes harmóniában összezengeni. Ezek a hangok ki fogják beszélni a világ titkait, megmagyarázzák az értelemnek, azután kioltják az értelmet, mint valami kísérteties világot, hogy a lelket magukkal ragadhassák a sötétkék ürbe, oda, a hol a kinyilatkoztatás isteni zenéjével halljátok elétek csengeni a reszkető csillagokat ...

Krónika II.

Nemesi levelek.

— márcz. 20.

A becsületes polgári társaszatok körül megcsóválják a fejeket: sulyos időket élünk, fölszökött a kutyabőr ázsiója. Genealógiai vállalatok virágzásnak indulnak, annyi a megrendelésük, elveszett, vagy eltemetett nemesi származásnak kikutatása és kimutatása végett. A hivatalos lap egyre-másra közli a régi nemesség restaurálásait. Névjegyeken alig hiányzik már a hétágu korona, meg a nemesi czimer és a pecsétviaszk ismét divatba jött, a pecsétnyomó gyűrű kedvéért.

Hát ez bizony reakció, mi tagadás benne! Ahogy demokrácia volt az az idő, amikor a hivatalos lap tele volt új nemesek dicsőségével. Ebben is, mi tagadás? A polgári érdem addig settenkedett a trón, illetve a kormányok körül, amíg észrevették és konczul egy-egy csontot vetettek neki: nemesi czimert. Igen, de ez a czimer csak azok szemében volt lerágott csont, akik vetették, a demokrata társadalom, amely kapta, nagyra volt vele, büszkén és irigyen odébb szaladt vele és rögtön megházasodott, hogy magva ne szakadjon. A demokrácia kora volt, mikor a nagyurak lenézték a polgár-urakat és lekenyerezték, a polgár-urak meg hajbókoltak a nagyurak előtt, hogy őket a társaságukba fogadják. Mikor a kutya csontot kap a királytól, büszkén azt mondja, hogy együtt ebédelt a királylyal. Ez volt a demokrácia s szeretném tudni, mi értelme volt a demokráciának.

Most az új kutya, aki a nyakán viseli a maga csontját, mód nélkül nyugtalankodik, hogy a régi kutya kivájja a maga régi elásott csontját. Ez volna a reakció.

Mondják — és ezt hiszem magam is — hogy a régi nemességnek közgazdasági értéke van, az ember hamarabb juthat hivatalhoz, hivatalban biztosabban mehet előre, ha nemes ember. Ezt is értem, az új nemes a hiuságát szolgálja, a régi nemes az existenciáját. S a nemesi levél is csak olyan értékpapíros, mint a többi. Ha nagyon keresik, felszökik az ára. Már pedig a demokraták csinálták e nagy hausse-et ebben az értékben. Tegyük föl, hogy a Kossuth-bankókat beváltja a nemzeti bank. Aki eddig a padláson tartotta őket, bolond-e vagy reakzionárius, ha előszedi őket és a bankhoz viszi? Már pedig a mi polgári társadalmunk értéket csinált annak a régi, porladó, forgalomból kikopott, kompetenciáját levetett kutyabőrnek. S mint a Kossuth-bankó, az értelmét veszített nemesi czimer is az igen szegény emberek ládájában porlott, akik nem engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy társadalmi meggyőződést csináljanak az eleven érdekből.

Szentül meg vagyok róla győződve, hogy ha a polgári liberális politika a polgári érdem jutalmául nem teremtette volna meg az új nemesi társadalmat, a régi nemesi származásnak ma nem volna meg az a kelete, amelyet fölpanaszolnak. Ma már nem is demokrata, aki nem kapott nemességet. Bankokban, vállalatokban egynevű urak nem ülnek többé, akik vannak, azok keserűen számlálják a napokat, mikor sugárzik már rájuk is a polgári érdem jutalmazása. A polgárság belekapaszkodott a nemességbe, hogy főlebb kapaszkodhassék, mi sem természetesebb, mint hogy a régi nemesség belekapaszkodik a családfájába, hogy a beléje fogódzók le ne huzhassák. Ezt én egészen természetesnek találok, amivel nem azt mondom, hogy nem reakció, csak azt, hogy a reakció természetes.

Most pedig csak azt szeretném tudni, hogy voltaképpen mi fáj ennek a polgári társadalomnak olyan nagyon ebben a reakcióban? tán hogy a nemesi előjogokban most már mások is akarnak részesülni, a régi nemesek is? Hogy a társadalmi élet exclusivabb lesz azáltal, hogy akik másokat nem fogadnak be, azokat mások sem fogadják be? Hogy a czimer, a vér, a származás elveszi helyét a képzettségnek, a szorgalomnak és a hivatottságnak? Körül nézek ebben a hála istennek még mindig elég demokrata országban és hiába keresem a hivatottakat, ellenben alázatosan hajbókolok a hivatalban levők előtt. Akinek nagy vagyona van, van-e azon a fokon, melyet a képessége jelöl ki számára? A milliomos apa mondja-e a fiának: te fiam, számár vagy, ennél fogva keress magadnak számárnak való társadalmi pozíciót? A legelső helyen a legokosabbak vannak-e? A legtöbbet a legszorgalmasabbak keresik-e? Akármelyik tevé, mely aranyat czipel a hátán, nem vállán veregeti-e a gyalogjáró prófétát? Ha lud, legyen kövér. Ha reakció, legyen teljes. De most látom, nem is reakció ez, hanem tovább fejlődés, egy fokkal való tökéletesedése az eddigi iránynak.

Azért teszem szóvá ezt a különös sirámot a demokrata társadalomban, mert szót sem érdemel. A liberalizmus, amely akkor pukkad szét, amikor az urak nemes emberek akarnak lenni, csak hadd pukkadjon. Alantas érzékenykedése ez a pugris kapaszkodásnak s amolyan kelletlen érzés, mely elfog minden szűkkeblű

kereskedősegédet, amikor olyat kap maga mellé, akinek még nagyobb fizetése van. Nem árt neki, de bosszantja. És egy kis jótékony, képmutató csalás a polgári urak részéről, akik a plebejus-sokaság tömegérzéseit és gonosz tendenciáit az ilyen demokrata siránkozással maguktól elterelni és a nemesi osztályra ráirányítani törekшенek. Le a nemesi czimerrel! ezt szereti a nép. A forrongó elégedetlenségnek olyan támadó pontot nyújt, mely őt nem bántja, sőt védi. Megcsináltatná újra a régi forradalmat, amelynél ők nyertek, hogy kikerüljék az ujat, mely őket károsítaná. Az a demokrácia, mely szabadságát kivíván a nép segítségével, rögtön fölvette a nagyságos czimet és nyomban törekedett a méltóságos czim után, az az egyenlőség, mely lehetetlenné tette, hogy a bakából tiszt váljék és utcai harczokat vívott, hogy a tanult ifju akkor se szolgáljon többet egy évnél, ha nem tanult, csak uri nád-rágban járt, az a munkás demokrácia, mely a polgári munkát azzal kezdte, hogy mágns-neveket tett ki a firmatáblájára s azon folytatta, hogy amit a polgári munka hozott, azt ősi földbirtokba fektesse s amely végre arra az üzleti megismerésre jutott: minek tartsak magamnak egy bárót? azon a pénzen magam is báró lehetek — hát mondom, ez a demokrácia, mely nem jobb és nem demokratább az alsóbb rétegeiben sem, mert még a korcsmai demokrácia és szatócsüzletekben ugyanazt csinálja, amit a felszínen uszó nagykereskedők, absolute nem az a társadalmi és nemzeti konstrukció, melyet érdemes volna féltetni a reakziótól, amelyért érdemes volna sikra szállni, amely alkalmas alap volna a továbbfejlődéshez. Csak duljon tovább a nagy küzdelem, csak viruljanak ki újból a régi családfák, ha kezdettől a nemes-ség ragaszkodott volna a maga nemesi különvoltához, a polgári társadalomnak is eszébe jutott volna, hogy önnön magában is találjon valamit, mire, ha nem is büszke legyen, de legalább éljen vele békén, mint a kezével vagy az orrával.

Semper.

Mária.

(A szerelem könyve.)

Irtá: NANSSEN PÉTER.

XXIII.

Azután elbucsuztunk egymástól, nyugodtan, önmagunkon uralkodva, okosan.

Megint prédikációt tartottam neki s megint igazat adott nekem, mint rendesen. Azt mondtam neki, hogy egyszer ugyanis csak el kell válnunk, jobb tehát, ha előbb cselekedszünk ezt, mint hogyha egymást megunjuk.

— Mielőtt engem megunnál, — szólt közbe.

— Nem. Mert az az idő is bekövetkezik, mikor a te szerelmed ellankad.

Hitetlenül mosolygott.

— Talán.

Ugy beszéltem hozzá, mint a kereskedő szokott a könnyelmű társával. Elővettem a pénztárkönyvet és a főkönyvet. Logikusan s világosan bebizonyítottam neki, hogy veszedelmes uton vagyunk, s a vége minden valószínűség szerint csőd lesz, ha tovább haladunk ezen az uton.

Jobb lesz tehát előbb szakítani, mintsem a játék komolyra fordul. Hiszen nem akarjuk egymást megkárosítani. Az életnek még nincs vége számunkra. Menjen mindegyik a maga útján, s keresse föl azt a kikötőt, melyben bevonhatja a vitorláit s megpihenhet. A mi utazásunk csak kéjútazás volt, s ez csak rövid szünidőre való. Ebből az utból könnyed, derült emlékek készletét hozzuk haza s emlékezetünkben többször visszatérünk erre az utra. Nem válunk el. Az emlékek összekötnek bennünket. Ez emlékekben ismét találkozunk.

Ékesszólásom még magamat is meggyőzött. Mikor az ajtó bezárult Mária mögött, pillanatig sem kételkedtem abban, hogy mindennek vége.

XXIV.

Vége!

Ezt a szót mindig előszeretettel használtam. Mindig úgy csengett a fülemben, mint valami vig fanfara. Valaminek vége van, valami új van készülöben. Nincs többé bizonytalanság, nem homályosabbé az állapot. Vége, basta. Rend, világosság jutott bele a dolgok menetébe, mely lehetővé tette új állapot kisarjadzását. El a gonddal, a kétséggel, a számíttással, melyek úgy nyomták az ember hátát, mint a jól felszerelt utazózsák. Mekkora megkönnyebbedés! Mily pompás egy állapot, mikor a terhektől megkönnyebbült test bátran kinyújtózhat. Vége! Halljátok? Vége! Harsogjátok ki a világ mind a négy tája felé, hogy vége! vége!

A fanfara elhangzott s beállt az est. Magányosan ültem félhomályos szobámban s belebámultam a kandalló tüzebe. Már kialvófélben volt, de sükségtelen lett volna újra fölszítani, mert amugy is meleg volt. Leültem a tűz elé s úgy néztem az elhamvadását. A szénrakás zizegve esett össze, mint a hulló falevél; a fekete halál második perczről-másodperczre mindjobban benyomult a zsarátnok közé, míg a legutolsó szikrákat is el nem temette az összeomló rakás. Vége! Ez a szó azonban már nem üdén és vigan, hanem fájdalmasan, aggasztóan hangzott a fülemben. Még akkor is ott ültem, mikor a homály egészen rám borult s elgondolkoztam.

Kialudt a tűz a szobámban, az a tűz, mely nekem soha fájdalmat nem okozott, mely csak örömeimre és kényelememre szolgált. Az én odaadó tüzem, mely melegen lobogott föl, mely vigan pattogott, enyhén izzott (ahogy a sükség megkövetelte), az én kedves tüzem nincs többé. Vége. Magam oltottam ki. Vajjon találok-e ennél különb tüzet, vajjon van-e egyáltalában más tűz számomra a világon? Jobb, ha visszahivod s új légvonattal éleszted. Vagy talán kétkezel abban, hogy hű tüzed szájadnak hívó lehellete alatt ismét fellobog?

— Fölugrottam s lámpát gyújtottam. S ismét megszólalt a fanfara a fülemben: Csak nem bolondultál meg, hogy szomorkodol és a bánat emészt? Ami megtörtént, annak meg kellett történnie. Szabad vagy, szabad! Vége.

XXV.

Szabad voltam.

Mária nem létezett többé számomra. Alig pár napja az egészen s mégis mintha roppant régen történt volna.

A neve idegen hang volt, az alakja pedig halvány emlékezés.

Szabad voltam s a világ tele volt szép lányokkal. Nem tudtam elképzelni, hogy micsoda varázslat fogott el. Mária csakoly csinos kis lány volt, mint ezer más. Hogy nagyon szerelmes volt, az bizonyos. De hiszen minden fiatal leány szerelmes, — szerelmes a legelső férfiba, aki érzelkeit fölkelte: Az évek még nem haladtak el annyira fölöt-

tem. Ha szerelemre lesz szükségem, majd belém szeretnek más bájos, jókedvű lányok.

Hála isten, hogy megint szabad vagyok. De itt is volt az ideje, mert minden elővigyázatomból dacára veszély környékezte a fejemet. Ezt csak most láttam világosan. Már ahhoz a ponthoz értünk, hogy szentimentálisak kezdtünk lenni egymás irányában. Ha egy kis lány be tudja lopni a kezét az ember szívébe, akkor jó lesz vigyázni. Oly puha, oly meleg a fogása, mintha kis gyermek tapogatna az ember belsejében.

Hihetetlen, hogy mily könnyen megésem az ilyesmi. Manó tudja, nem közömbös, véletlen körülmény volt-e gyöngeségem oka, hogy Márián első találkozásunkkor egyszerü, virágos blúz volt s ezt néhány csópp borral leöntötte? Oly bájos volt, mikor alig tudta szomorúságát elpalástolni e malőr fölött. Pityergésre állt a szája, mint a kis lányé, aki az ételhordó egyik tányérját eltöri s szigorú anyjától fél haza menni.

Mily forró volt akkor a fejcskéd Mária, te bájos gyermek, abban a virágos — — —

De elég a virágból és a szentimentális fecsegésből. Elfelejtettem Máriát.

XXVI.

S élveztem a szabadságomat. Az udvariasság kiméltet, az okosság óvatosságot parancsol nőkkel szemben. Hanem egy kérdés égeti a nyelvemet, melynek ki kell jönni, bármily borzalmas következményekkel jár is szegény bűnös fejemre.

Azt kérdezem, hogy is áll a dolog voltaképpen az egekig magasztalt női erénnyel? Tudom — velem született ez a tudás — hogy csak nagyon kevés nő tér el az erénynek azon keskeny ösvényéről, mely egyedül vezet az égbe, a házassághoz. De azt is tudom, hogy férfiak, kik sokszor vannak pénzzavarban, a szeretőt illetőleg soha sincsenek zavarban. Sőt — s ezt isten és ember előtt bizonyíthatom — a mi monogám fővárosunkban vannak férfiak, kik oly háremet tudnának maguknak összeállítani, melynek választékossága a nagy mogulnak is becsületére válnék. Megkísérlettem történelmi tudásom alapján adni ennek a magyarázatát. Sokat gondolkoztam a fölött, hogy talán a nők könnyű lovassága is oly ravaszul operál, mint Tordenskjöld katonái, akinek egyetlen kis zászlóalja egész hadsereggé sokszorozódott az alatt, míg egyik helyről a másikra vonult.

Ezzel a magyarázattal azonban, mely a női erény iránt való őszinte aggodalmamból támadt, föl kellett hagynom. Mert ha ez az eset állna, akkor a nagy csaták napjain, mikor minden csapatot a tűzbe visznek, a férfierő tulnyomó része fölösleges lenne. Ilyesmiről azonban sohasem hallottam. A talány eddig megoldatlan. Én a magam kérdését megtettem, de a felelet elmaradt.

Szabadságomat oly alaposan élveztem, amint csak egy férfi élvezheti egy erényes, szép városban. S nincs okom panaszsra.

Szabadságomat nem kellett kitrombitálnom. Az ilyesmi magától is kiderül. Sokáig csönd volt a lépcsőházamban. Most azonban egyszerre elkezdtek vihogni úgy a régi barátnék, mint az újak, akik azért jöttek, hogy kedvesen tudakozódjanak a szabadságát visszanyert férfi becses hogyléte felől.

S szabadságom tiszteletére éjjel-nappal dárídóztunk.

XXVII.

Nem dicsekvésből beszélek a mulatságaimról, hanem azért, mert ezek szükségesek a Máriáról szóló ez elbeszéléshez.

Kevésbé becsületes, kevésbé lelkiismeretes elbeszélő fátyolt borítana e korszak eseményeire. Vannak barátaim,

kik hasonló esetekben nem átalították volna hazug világi társba helyezni hűtlen kedvesüket, hogy azután ürügyük legyen kétségbeesett, emésztő mámorban keresni feledést.

Én nem akartam felejteni. Én már feledtem.

Merre járhat Mária? Biz én nem tudtam. Hetek multak el anélkül, hogy találkoztam volna vele, vagy hirt hallottam volna felőle. Megvallom, vártam tőle levelet. Mert azt tapasztaltam, hogy minden szerető, ha még oly visszavonhatatlanul elbucsuzott is, mindig fölfedezte, hogy még nyomja valami a szívét s ezt okvetlenül levélben kell kiöntenie. Mária azonban hallgatott, mint a sir, pedig roppant érdekelt volna éppen tőle kapni valami utóiratot. De végre is legjobb volt úgy, ahogy volt. Elfelejtett, mint ahogy én is elfelejtettem őt.

Mulatságaim és dolgaim még arra sem hagytak időt, hogy rágondoljak. Mert néhanapján dolgozom is. Mit? Hát szép várakat építek levegőből, gyönyörű asszonyokat alkotok álmokból, szavakat gyurok szinekké s színeket keverek költeményekké.

Főképp azonban ünnepeket ültem. Mert Máriát elfelejtettem.

XXVIII.

Feledés, te selymes fekete szárnyu madár, ereszkedj alá arra a fekvőhelyre, ahol Mária nyugodott. Örökös álmaim fölött, hogy elem ne libegjen meztelen szépségében. Altatódaloddal ringasd el vágyamat, hogy föl ne ébredjen.

Mária nincs többé. Hallod? El van feledve, nem szabad többé léteznie. Üres szemeid gúnyosan merednek rám. Nem hiszesz nekem? Meg akarsz szökni mellőlem?

Feledés, te hűtlen madár, nehogy cserben hagyj engem, ha zavaros gondolatokkal terhesen hömpölyög felém az éjszaka s incselkedő képek röpködik körül fekvőhelyemet. Nappal, mikor a fény minden káprázatot elűz, nincs rád szükségem. De most, éjszaka, ne hagyj magamra.

Nem eresztelek. Véresre hasítom kezemet éles kardmájd, hogy erőszakkal forró fejemre huzhassam hűsítő szárnyaidat. Sohasem hittem volna, hogy ily nehéz a feledés.

XXIX.

Itt ülök ablakomnál s kitekintek a fehér estébe. Az első hópelyhek már leszállingóztak. Hó takarja a régi házak hegyes tetőit s a hidat, mely a csatorna fekete vizén átvezet. A hajók a kikötőben nagyon fantasztikus látványt nyújtanak gyapjas árboczaikkal s a jégkristályokkal bevont kötelek millió szikrákat szórnak.

Ünnepélyes csend honol az utcákon s egy ember nem sok, annyit sem lehet látni. De a hegyes ormu házaknak minden ablaka ki van világítva. Nehány ablakban csak a függöny tompítja a többnyire vörös fényt, másutt egyenesen belátok a szobákba, ahol vagy családok gyűlnek az ebédlő asztal köré, vagy fiatal hölgyek zongoráznak.

Államat tenyeremre támasztom s gondolataimat szabad pórásra eresztém. Azt ugyan nem tudom, hogy mire gondolok, de szívem, melyben meghatározhatatlan vágyódást érzek, oly hevesen, oly nyugtalanul kalapál, hogy üterem verését a halántékomon is hallom.

Egyszerre csak megszólal egy harmonika. A zene valamelyik hajóról jön felém. A fehér fődélzetben sötét alakot veszek ki, mely ültében előrehajol s karjait lassan ide-oda mozgatja.

Az első hangok átkozottul hamisak, de lassanként megjavulnak. Az ilyen harmonika csak akkor szól tűrhetően, ha hangjai viz fölött áradhatnak szét, a zenészt nagy levegő veszi körül s mélységes csend uralkodik a természetben. Ha ezek a körülmények adva vannak, akkor nincs hangszer a világon, mely oly hiven tolmácsolná a

magányos szív együgyű sóhajait a távol szülőföld, az apa és anya, a szeretett leány után. Harmonikát csak egyszerű, becsületes, nehézkes ujjak billegethetnek. A harmonika poézise éppen matrózkebelnek való, melyet egyszerű örömök és fájdalmak tágitanak ki s szorítanak ismét össze.

A zene reszkette árad szét a csöndes estén. Oly irgalmatlanul panaszkodik, akár a gyerek. Okvetlenül mindenki megérti, hogy mily szívbéli szükségnek ad kifejezést. Mintha azt az egyszerű dalt olvasnám ki a melódiából:

»Itt ülök, idegen országban, ahol oly nyelven beszélek, melyet nem értek. Voltam a nagy városban, jártam a különféle foglalatosságu emberek közt, kik nem törődtek velem. Nincs hova mennem, nincs hol otthonosan érezhetném magamat. Elmentem hát a korcsmába a többiekkel. Voltak ott lányok is, akik rám mosolyogtak, akik szívesen kikezdték volna velem, mert pénz csörgött a zsebemben s mert erős, nagy legény vagyok. Kociztattak velem, az egyik pedig bele is ült az ölembe s édes barátjának nevezett. Leittam magamat, elmentem vele, elszedte a pénzemet, de nem adott helyette gyönyörűséget. Csak egyetlen leány tud engemet boldoggá tenni, de ez messze, messze van. Megcsaltam az én drága szeretőtmet s szégyenem térek vissza hozzá. Idegen emberek közt vagyok, akik ügyet sem vetnek rám, én pedig sirok, sirok, mert az én szegény leánykám nagyon messze van s talán más szeretőt választott magának azalatt, míg őt megcsaltam.« — —

Nem én, nem hallgatom tovább ezt a buta muzsikát. Mi közöm nekem ehhez a matrózhoz és hülye nyafogásához? Sirjon a harmonikájával, amennyit elbir, én csak nem fogom az ő nyafogását szavakba önteni. Nem érzem annak szükségét, hogy szomorkodjam. — — — Az erszényem és a szívem még nem szenvedett kárt s a lányok nem vehetnek el tőlem többet, mint amennyit önszántomból adok nekik.

Kimentem a piacra, ahol a lányok villanyvilágítás mellett úgy kószálnak egy merev csontu, vén szobor körül, mint a körhinta lovai.

Kiválasztottam a legszebbet s elvittem magammal haza. Derék, jó leány volt, nagy igyekezettel állt szolgálatomra s hálás volt azért, hogy szép meleg szobában lehetett egy oly urral, aki udvariasan bánt vele.

Nagy gyönyörűségemre azonban nem szolgált s mikor rám hajolt s azt kérdezte, hogy szeretem-e őt egy kicsikét, a szívem zokogni kezdett, mert — — mert oly naiv voltam, hogy meglestem egy matrózt, aki harmonikázott.

XXX.

Megmagyarázhatatlan nyugtalanság űz engem ki minden délelőtt. Cél nélkül kószálok a városban s rovom az utcákat. Azokat az utcákat keresem föl előszeretettel, hol fiatal hölgyek szoktak sétálni és bevásárolni.

Bár — mondom — semmi célom sincs, mégis úgy sietek, mintha attól félnék, hogy elkésem valahonnan. Azért teszem ezt, mert nem akarok senkivel sem találkozni, nem akarok szóba állni senkivel, egyedül akarok lenni.

Végigkutatom a tömeget, de nem ismerek senkit. Néha azon veszem észre magamat, hogy ismerős asszonyoknak bámulok a szemei közé, anélkül hogy köszönnék nekik. Ugy loholok mint egy kutya, aki eltévedt az urától, s néha vigan kezd haladni abban a reményben, hogy ráakadt a nyomára, néha pedig tétozva szimatol jobbra-balra, lábai közé huzva a farkát.

Ha jómessziről fölfedezem egy-egy leánynak boával körített nyakát, akkor belém bujik az ördög. Utána rohannok, félrelököm utamból az embereket, míg az illetőt lihegve be nem érem s rá nem jövök a tévedéseimre. Egyszer egy bérkocsi után kociztam ki egész a külvárosba

s végre is csak egy elvirult, vén szűz szállt ki belőle. A kék esőköpenye vezetett tévutra.

Mikor esténként fáradtan s csalódottan hazatérek, fölteszem magamban, hogy véget vetek a dolognak.

Másnap reggel azonban ismét piszkál a nyugtalanság, s ismét rohanok ki, attól félvén, hogy elkéshetem.

(Folytatjuk.)

A veréb.

Jártam a magas iskolát,
Tanultam filozófiát,
Sejtem, mi légyen a poézis, —
De dalra, bölcseségre mégis
Csak te kapattál mesterem:
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Első dalod friss hajnalon
Harsány üdvözlét ajkadon
Hozzá, kinek lesz gondja rád,
Hogy mai morzsád megtaláld; —
Mert az életünk küzdelem,
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Már ekedalod csiripel!
Porban fürödve zenged el
És henye csíz bár kinevet,
A te nemesi címéred
A munka gondja lelkesen,
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Mért csattogtatsz ma harci dalt?
Fecskének üzensz viadalt?
Berzenkedel, hogy vándorkedve
Mért hívja jobb hazába egyre?
... Neked jó minden ereszen,
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Csicsergésedben gondtalan
Vágyad egész világa van:
Szerelem és fészekrakás;
És nincs oly kiábrándulás,
Amely kifogna kedveden,
Ütött-kopott kis szürke bölcsem
Verebem.

Éjjel, mikor a csalogány
Szívét kiönti panaszára,
Te ágon, kórón, ahol ép
Szeretni jó s álmodni szép,
Bólogatsz pároddal hiven,
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Jártam a magas iskolát,
Tanultam filozófiát,
Sejtem, mi légyen a poézis, —
De dalra, bölcseségre mégis
Te tanits holtig mesterem
Ütött-kopott kis szürke bölcsem,
Verebem.

Hajós Izsó.

Dr. Hertzka Tivadar.

Csütörtök este a Közgazdasági Társaság előadói asztalánál egy rózsás arcú és villogó szemű kis fiatal ur ült, kiről csak őszbecsavarodó szakálla s magosodó homloka jelezte, szinte maga is kételkedve, hogy az embere már 1865-ben is husz éves volt. Mellette egy exczellenciás ur, szemben vele exczellenciás urak — s exczellenciás uraknak ritkán adatott meg ily közvetlen közelségből s szinte naiv szeretetreméltósággal kifejtve megtudniok, hogy az exczellenciáság nem mindig jelent csalhatatlanságot. Valljuk meg őszintén: Hertzka doktor alapján rettentően gorombáskodott a tiszteletére megjelent közgazdasági és politikai nevezetességekkel, mikor a jégeső egymás után való kopogásával argumentumról argumentumra kifejtette, az elméssége tomahawkját maga is gyönyörködve tánczoltatván a feje fölött, micsoda oktalanságok történtek minálunk esztendőik óta a valutarendezés körül. Ez ő, ez doktor Hertzka, ki ugyanugy gorombáskodott Plenerrel, Dunajewskivel és Steinbachhal, Tisza Kálmánnal, Wekerlével és Andrássy Gyulával, míg kiküzde, kierőszakolta, kitoporzékolta, hogy a monarkia s nevezetesen Magyarország financiaiális becsületét helyre állítsák. Különben az első, ki minálunk a Hertzka doktor éppen egyszerűségében merész valuta-agitációját menten átértette és magáévá tette: Széll Kálmán volt, — s nincs meghatóbb, mint a tudományos meggyőződésében kérlelhetetlenül merev Hertzkát valósággal ellágyulni látni, mikor e vezérő magyar államférfiak hol tudatos, hol ösztönszerű átlátásáról, elfogulatlanságáról s bátorságáról beszél. Ugy hatott ő különben Wittére is, az oroszok pénzügyi reformátorára, ki az orosz financiaikat teljesen a Hertzka rendszere alapján rendezte — annyira, hogy a nagy miniszter gyűlöli most egyenesen Hertzkát teszik felelőssé mindenért, ami Oroszországban történik, s aminek nem az aranyvaluta az oka, — mert ez fényesen bevált, — hanem az, hogy a muzsik rabszolga...

Ez a pont az, ahová a gazdasági tudomány történetében a Hertzka Tivadar neve fog kerülni mindjárt a Marxé mellé. Hertzka az, ki a politikai és társadalmi momentumot nem, a Marxék módjára, közvetve, hanem egyenesen viszi bele a közgazdaságba, mint főokozóját azoknak a gazdasági visszasságoknak, melyeken Adam Smithtől Marxig annyian törték a fejüket. Az ő hires *Freilandja* s egyéb írásai, költői formái vagy töredékei egy teljes és organikus rendszernek, melyet Az Emberi Gazdaság Problémái című munkájában fejt majd ki teljes rendszerességgel, átcsapván, amire a közgazda hamar rákényszerül, gazdaságból kulturhistóriába s általában a tudomány ama mindent magába foglaló mezőségére, amit szociológiának neveznek. A nagyszerű munkának eddig csak első kötete jelent meg, de ebben már világosan kidomborodik a szociális vonás, melylyel Hertzka a gazdasági és történelmi marxizmust megjavítja, éppen azon a ponton, ahol Marxtól már a saját táborából is egyre-másra érik a támadások: az értékteóriánál. Mert nem áll,

ugymond Hertzka, hogy a jószág értéke a belefektetett munkamennyiséget fejezné ki. Körülbelül ennek felel meg — de nem ez benne a fő. A jószág értékét arra való alkalmazossága teszi ki, hogy az emberi szükségletet kielégítse, s annál értékesebb, mentül alkalmasabb arra, hogy a révén minden szükségletünket kielégítsük. A piac tehát, melyre Marx oly rettenetesen haragszik, nem megrontója az értéknek, hanem inkább megteremtője, mert hiszen csak a piac cseréje és munkamegosztása útján lehetséges, hogy egyfelől valamely jószágért más szükséges jószágokat kapnak cserébe, másfelől hogy magam csakis olyan jószágot termeljek, melyhez kedvem van s melyre módom van, bizván abban, hogy ennek révén minden egyebet is megszerezhetek. Nem az a baj tehát, hogy a jószág árú gyanánt kerül a piacra, hanem hogy maga az ember is úgy jut oda, jószágul, árúczikkül, kinek ára mintegy előállítási költségek szerint alakul a szerint, mennyi kell az ő pusztá megélhetésére. Holott ez nyilvánvaló képtelenség, mert az embert nem »előállítják«, s nyilvánvaló igazságtalanság, mert fejetetejére állítja a termelésnek azt a főczélját, a munkára és verejtékre való azt az egyetlen elfogadható kényszerűségünket, hogy mentül kevesebb fáradsággal mentül jobban élhessünk; mi, emberek, mindnyájan. Ez az oka annak a jelenségnek, amelyen való elképedésből indult ki a közgazdaság tudománya: hogy mért nem gazdagodnak az emberek abban a mértékben, amelyben termelő képességük ujjabb időben szédületesen növekedett? Egyszerűen azért, mert termelhetnénk ugyan többet, valójában azonban nem termelünk, mivel nincs, aki fogyasztsa. Ha a politikai s a szociális haladás a dolgozó embert megváltaná attól, hogy maga is árú legyen s rászabadítaná arra, hogy élvezhesse az élet javait, akkor a fogyasztás nevedésével, a termelés szüksége is nevednék, s termelnénk annyit, a mennyit képesek vagyunk... ime a szigoruan tudományos kifejtése a szociális, szabadsági és munkabérmozgalmak, közgazdasági szükségének, melylyel Hertzka egyfelől a Marx érték-teóriájánál biztosabb alapot ad a szociális agitáció alá, másfelől, maga is gazdasági alapokon látván fejlődni a történelmet, viszont a politikának a gazdaságra való visszahatását is megmutatja. Nem úgy áll a dolog, ahogy Kautsky az ő orthodox mámorában mondta, hogy: vigye el az ördög a tudományt, ha a politikával ellenkezik — inkább: a tudomány parancsolja, mert a gazdasági állapotok egyik főmozgatója gyanánt állapítja meg a politikát.

Ez ismét egy nagy tanítása Hertzkának: a tudomány s a politika egybeesése. Mint ahogy általában valósággal személyes ellensége a frázisnak s a közhelynek, legjobban azt a nagyképi közhelyet gyűlöli, mely fontoskodva így szól: hja, ez mind szép elméletben, gyakorlatban azonban másképp áll a dolog! S Hertzkának e gyűlöletében is igaza van — az elméletet a gyakorlatból indukáljuk, s ha az elmélet ellenkezik a gyakorlattal, akkor egyszerűen hamis. Nem képzelhetni gyakorlatibb elméletet, mint Hertzkának még az utópiái is — és örök kár, hogy a nemzetközi féltékenység útját állta Afrikában a Freiland valóságos megalapításának; bizonyos, hogy az ő ábrándjainak Galateája izról-izre megelevenedett volna. Hiszen

a magyar gazdasági erőnek s önértéknek az az ugyancsak nehéz időkben való kifejlődése, mely hazánk legutóbbi másfél évtizedének igazi története: nem ily megelevenedés-e, nem ily igazolása-e a makacsságnak, melylyel ez az érzése mélyén arisztokrata és magának élő tudós igazi nyakára járó lelke volt a magyar finánczpolitikának és réme az osztrák fontoskodásnak és intrikálásnak? Ő ilyen módon hazafi — mint mindenben, ebben is egyénien, mint ahogy egyéni a tudásában, egyéni a gondolkodásában, egyéni fiatalos hevében és a fanatizmusban, melylyel a fanatizmus minden elfogultságát kerüli. Ha egyébként nincs is mit sajnálnia rajta, egy tekintetben veszteség, hogy nem lett, aminek egyszer Németországban hitták, egyetemi tanárrá: személyes hatásában egyike a legmegtermékenyítőbb egyéniségeknek. Lapjának, a Magyar Hirlapnak révén ugyan állandó összeköttetésben van a közönséggel, de lehetetlen, hogy a nagy mozgató, a politika, még személyesebb közelségbe is ne vigye.

A rongy.

— Jean Richepin. —

A tengerparton együtt ültek
Az ifju s a szerette lány,
S a lány könyezve elmerengett
Az ég tündéri alkonyán.

„Oh, ha szeretnél, nékem adnád
Minden kincsével az eget...”
S az ifju szólt: „Mind a tied lesz!
Szeretlek! Elhozom neked!”

És, hogy a kedvesnek lehozza
Mindazt, mi ott fönnt tündökölt,
Elindult rózsákkal szívében
Az ég felé, az égbe föl.

És ment a tengeren sokáig
És ím, az égnek peremén
Sötét hamúba hamvadozva
Kilobbant a tündéri fény.

És megy tovább. Ahova eljut:
A hideg árnyak zord helye,
S rózsák helyett szomorú szíve
Most már tövissel van tele.

Ő megy tovább. S ahol az égbolt
Alkonyi tűzben ragyogott:
Merész keze a vad homályból
Letép egy szürke darabot.

„Oh jaj” — sóhajtja — „mind e fényből
Csak egy darabka köd maradt?
És ez mutassa nagy szerelmem?
Jobb lesz megölnöm magamat!”

A ház előtt, szegény szerelmes
Kardjába dől, vigasztalan,
Nem sejtve, hogy hűlő kezében
Az ég egy kis darabja van.

A lány sem érti meg a dolgot,
Csak látja, ott hever a holt
S csak szürke rongyot látott abban,
Ami az ég foszlánya volt.

Másé lett szíve és szerelme,
Az első éj diadala...
Ez aranyat adott csak érte
De ez a más, ez bölcs vala!

Heltai Jenő.

SOLUS ERIS.

Regény.

Írta: AMBRUS ZOLTÁN.

(14)

Hipokondrizálok? Meglehet. És mégis... Hogy is mondjam el? Nem rágalmozom tovább a miniszternét, aki türehtetlenül oktat; beszéljünk a Nusikról.

Mikor körülrajzanak, ez a sok kis lány, akiknek a gondolkozása még gyermekes, de akiknek az érzése ezer esztendővel ezelőtt eredett, mint a ma megelevenült kis halmak a kopoltyuja, mikor körül tánczolnak és vigan kiáltozzák: »Asztalos! Asztalos!» — mindegyiknek az ajka annyiszor hangoztatja a nevemet, mint a gyermekeké a Lengyel Lászlót — akkor nekem nem az jut eszembe: »Ejnye, be ünnepelt férfiú vagy te, Asztalos! Hogy felvitte az Isten a dolgot, te liliputi lányok közé tévedt Gulliver! Milyen nagyra szökött az értéked, édes Robinson, te jámbor kereskedőseged, mióta egyedül páváskodol a Száz Szűz szigetén!» Hanem az jut eszembe: »Te nem vagy cousin, derék Asztalos; te csak játszótárs vagy; felnőtt játszótárs, jobban öltözött s műveltebb czimbora, de voltaképpen ugyanolyan rendű *utilité*, a minők néhány évvel ezelőtt azok a parasztfiúk voltak, akik ma már be se mernek nézni a rácsos kapun. A míg madarat fogsz és fészket szedsz nekik, minden rendben van; de ha véletlenül azt vennéd a fejedbe, hogy egyéb akarsz lenni valamelyiknek, nem csupán játszótárs, mindjárt meglátnád, hogy milyen nagyot néznének... azaz, hogy nem látnál semmit, mert mire körül néznél, azon vennéd észre magad, hogy már kipenderitettek a rácsos kapun. Azért ne bízd el magad, Asztalos; hanem légy alázatos és tetszetős; kellesd magadat szépen, mert a helyzeted így követeli.«

Igazán nem akarom őket megszólalni. Jó kis lányok ezek, mind egy szálig. Csak egy hibájuk van. Azt hiszik, s ha nem is mondják, a lelkek mélyén meg vannak győződve, hogy csak érték van a világ, az egész világ csak ő érettök: a nap, a hold, a csillagok, a folyók és a tengerek, az emberek és az állatok, és én is, Asztalos Gyula, aki nem a harapós emberek, hanem a szeretetreméltó és fogatlan háziállatok rendjébe tartozom... Vajjon csakugyan úgy volna?

Engem bosszant ez a gondolatuk.

Aztán, ha csak urak volnának a világon! De az uraknak cselédjeik is vannak.

Az urak, azok még csak eltitkolják valahogy, legalább is illedelmesen leplezgetik a lenézéseiket, hanem a cselédek!

Ő, épp oly készséggel, épp oly kifogástalanul szolgál ki, akár az öreg kegyelme; épp oly reverenciával, épp oly illedelmes tartózkodással szólunk hozzá, vagy felelnek a kérdéseimre, mint a hogy a *Ne nyulj hozzá* kisasszonyokhoz, sőt még több reverenciával, hogy

meg ne sértődjem! Kitünően nevelt cselédek vannak itt, akik mintha a »Cortegiano«-ból tanulták volna a tökéletes viselkedés művészetét; mindannyian mintaszerűen udvariasak, hallgatagok, sőt, istenemre, gyöngédek! De — noha igazságtalanság volna a tolokodás, a bizalmaskodás vagy a legcsekélyebb konfidencia vádjával illetnem őket — a nézésökben, a mosolygásukban, a mozgásuk nem tudom mi-jében, egész magokviseletében van valami, ami némán, de világosan azt mondja:

— Olyan tisztelettel és olyan előzékenységgel kell kiszolgálnunk téged, mintha legalább is a pápa követé volnál; mert ez a parancs. Tudjuk, mi a kötelességünk, és megteszszük, pontosan, vonakodás nélkül; bár nem a te szolgálatodra születünk. De ne feledd, hogy mindez csak látszat, ámbátor mi másképpen mutatjuk, valójában te is cseléd vagy, mint mi. Urforma, jobban fizetett cseléd, aki több pénzért kevesebb, kényelmesebb munkát végez; de csak cseléd, aki dolgozik, és akit megfizetnek.

Mert az lehetséges, mester, hogy él valahol a világon egy őrült gróf vagy herceg, aki a művelt, tehetséges és derék embert éppen olyan embernek, és éppen olyan rangú társadalmi erőnek tartja, mint magamagát, — ez lehetséges, noha én még nem láttam ilyen csodabogarat — de olyan cseléd, aki ezt a művelt, tehetséges és derék embert urnak, az őrült gróffal egyforma valakinek, a cselédsor fölé emelkedett, tiszteletreméltó személynek tartsa ilyen cseléd nincs, nem jött a világra, vagy elrejtőzött valahová a mesevilágba, ahol a romantikusok kék virága nő.

A lakáj arisztokratább az arisztokratánál. Mert a mágnás talán megbocsátja, hogy egyszerűen nem születünk, hanem a cseléd könyörtelen.

Nem lehetetlen, hogy a nagyurak egyszer, a messze jövőben, ki fogják mondani az ész és jellem jogán alapuló teljes egyenlőséget. El tudom képzelni, hogy majdan lesznek hercegi sarjadékok, akik »szabadság, egyenlőség és testvériség«-et fognak kiabálni, mint máris voltak jóhiszemű előkelőségek, akik komolyan vették a demokrácia elveit és könyveket irtak erről a fantazmagoriáról. Meglehet, hogy a világ valamikor ki fog fordulni a sarkából, de az bizonyos, hogy a lakájok még akkor is fenn fogják tartani elveiket.

Van köztük egy nagy kamasz, egy mammoth-csontozatu óriás, valami William. Ez a William nem követett el velem szemben semmiféle tiszteletlenséget, de ha rám mosolyog, s ha, jóllehet másfelé nézek, érzem, hogy két kis fekete szemebogara meg akar telepedni rajtam, felforr a vérem, s a tenyerem bizseregni kezd. Az emberi méltóság érzése ilyenkor valósággal lázong bennem; azt követelné, hogy ne gondolkozzam egy pillanatig se, hanem próbáljam ki, erősebb-e az öklöm, mint ennek a simára borotvált oráng-utángnak a széles pofacsontja?! És el kell hallgattatnom az emberi méltóság érzését!

A mester elfogult, s mindezt nem fogja méltányolni, de mondhatom, nem értem magamat, hogy már régen meg nem szöktem. És hamarjában nem is tudnám megmagyarázni, hogy mi tartott itt eddig?

Talán leginkább az ál-szemérem és a jóra való restség. Az, hogy szó nélkül megugrani kissé komikus volna; és még bajosabb megérteni, hogy hosszas habozás és több mint egy heti eszem-iszom után, miért nem akarom teljesíteni, amit meggondolatlanul, könnyelműen botorul, de végre is magamra vállaltam.

És igen, még egy. Az a bizonyos munka. Ebben igaza volt, mester. A feladat csakugyan csábító.

Nehéz, de azért, vagy éppen azért csábító.

Ha ezt a képet meg tudnám csinálni úgy, ahogy már a lelkemben él! Még most is hiszi, hogy meg tudom csinálni? Én nem hiszem.

Mert milyen szép a feladat, olyan gyöngye a legény. Azt már tudom, hogy egy szétfoszlott álmot kellene lefesztenem; látom ezt az álmot, s azóta valami nem hágy békén. De mily ügyetlen a kezem!

Nem irok többet, mester; hajnalodik s egy kissé fáradt vagyok. És mért szaporítsam a szót, mikor azt se tudom megírni, mit fogok tenni holnap?

Lehet, hogy egyet gondolok, s nyomon követem ezeket a sorokat, amelyeknek késedelméért bocsánatát kéri

hálás tanítványa:
a hires *Asztalos*.

Erre a levélre nem vártam feleletet. A mester azonban nem fojthatta magába a rövid megjegyzését. S három nap múlva megint üzenetet hozott a posta. Az üzenet így szólt:

»Te, barátom!

Én tudok a sorok közt olvasni. Te mindenről irsz, csak arról nem, amiről nem akarsz. Mindenről irsz, de a kis Katáról egy szót se.

Keresztüllátok a leveleden, és megjósolom, hogy hiába készülődöl, mert maradni fogsz!

Antal.

U. i. Köszönöm kérdésedet, már jobban vagyok. Vagy nem is kérdezted?»

Restelkedve jegyzem fel, de meg kell vallanom, hogy másodszor már nem irtam a mesternek. Mert mire az üzenete megérkezett, már akkor bizonyosan tudtam, hogy: igaza van, csakugyan maradok.

És nem akartam, hogy kinevessen.

V.

A kis Katáról csakugyan nem irtam egy szót se. Azt hittem, hogy ez a szándékos feledékenység észrevétlen marad.

Róla nem írhattam azon a hangon, amelyen a többiek-ről. Hogy megmagyarázzam, miért teszek vele kivételt, hazudnom kellett volna. Vagy megírni a teljes igazságot.

Hazudhattam-e a mesternek? S a teljes igazságot megírni nem volt kedvem.

Nem is illett volna.

Lehetetlen volt elárulnom a titkomat. Nem is csak az én titkomat, hanem: a titkunkat, kettőnk titkát.

Ó, nem volt valami nagy titok! De a legédesebb titka egész életemnek...

Akkor már nagy barátságban voltunk. Hogyne! A mi barátságunk rohamosan fejlődött.

Még nem is láttam az öreg kegyelmest, aki a halastó mellett várakozott ránk, még meg se nézhettem jól a mellettem haladó »eleven fénykép«-et, amint végigmentünk a gesztenyefasoron, Kata így szólt hozzám:

— Furcsa! Most látom magát először és az az érzésem, mintha már régen ismerném, mintha nem is lett volna olyan idő, amikor nem ismertük egymást. Mintha már százszor hallottam volna a hangját; mintha kis gyermek koromban sokszor találkoztunk volna. Én azt hiszem, ez azt jelenti, hogy mi nagyon jó barátok leszünk.

— Igen, ez azt jelenti — feleltem én és hamarjában nem tudtam egyebet mondani. Mert abból, hogy egy megmagyarázatlan érzéki csalódásból, félálomból és emlékek tetsző sejtésből szőtt képzelődésben találkoztunk, én már megértettem, hogy az isten az én számomra is rendelt boldogságot, ha azt, ami számomra rendeltetett, nem is érhetem el soha — és majdnem elárultam a meghatottságomat.

Aztán egész nap arra gondoltam:

— Vajjon kinyitja-e az ablakát ma este is? Vajjon eszébe jut-e neki a tegnap?

Ugy izgatott ez a kérdés, mint az őrlött a rögöszme. Kinyitotta.

És attól fogva kinyitotta minden este. Nem kértem erre, nem beszéltünk össze, de mintha összebeszéltünk volna, sohase mulasztottuk el ezt a kései találkozót. Mikor a többiek már elálmósodtak, mi akkor kikönyököltünk az ablakba tereferélni. Napközben is sokat voltunk együtt; máskor is megtörtént, hogy magunkban beszélgethettünk; de ezek a rövid nocturne-ök kedvesebbek voltak nekem, mint a riappali találkozások.

Pedig ilyenkor mindig csak tíz percig beszélgettünk és akkor se mondtunk semmit.

De a hallgatag megegyezés, mely ezeket az ártatlan tereferéket légyottá édesítette, boldoggá tett. Titkom volt vele, olyan titkom, mely másokat ugyan egy cseppet se érdekelt, de mintha közelebb hozott volna bennünket egymáshoz, a késő est mély csendjében.

Egy este, vagy két nappal azelőtt, hogy a mester jelentés-tételre szólított fel, Kata ezekkel a szavakkal lepett meg:

— Egész nap mondani akartam magának valamit. De sohase maradtunk egyedül.

(Folytatjuk.)

INNEN-ONNAN.

△ Az **utca** megint megmozdult. Megmozdult a katonai dolgok miatt, de ha már kitörülte szeméből az álmat, akkor mozogni akar és sok minden egyéb is jut az eszébe. Ilyenkor az utca átalakul jóléti bizottsággá, mindent reformálni akar, mindenben rendelkezik, s ahol nem ismerik el auktoritását, ott röptül a kő és dörög az abczug. Ha pedig a rendőrség közbe lép, akkor jól vigyázzon, nehogy valamiképen ő legyen az erősebb, mert abban a pillanatban a diktátor-utca rögtön áldozati szelid báránnyá alakul át és sirva panaszkodik a rendőri brutalitásokat. A rendőrség valóban brutális, de hol, mikor csináltak rendet az utcán mézeskalácsos? A legérdekesebb eleme azonban az utcának a képviselő ur. Az a szegény utca a képviselő urak szekerét tolja, tullépi illetékességét, az viszi a bőrét is a kardlap elé. A képviselő ur azonban kinyitja immunitása parapliját s úgy áll élére az utcának, hogy jól vigyázzon az a rendőri kardlap, nehogy valamiképen az immunis uraságot érje. A rendőrnek ugyanis mindig kötelessége belekémlelni minden arcba, ha nem képet visel-e. Aki ezt nem teszi, vagy nem ismer minden képviselő urat, akkor jaj neki. De hát igazság ez? Hadvezérnek lenni azzal a föltétellel, hogy *őket* ne bántsa az ellenség? Ilyen biztosítékkal a hajcsár viszi vágóhidra a barmait, nem pedig népvézerek harcába a népet. Ha én népvézér volnék s a rendőrség közénk brutalizálna, szégyelném magamat, ha néhány kardlapot össze nem törtek a hátamon.

*. A **Gotterhalte**. Hogy a függetlenségi demagógok épen a Gotterhalte mellett kénytelenek magokat exponálni, a sors oly különös szatirája, amelyet nem lehet mosolygás nélkül megállani. A legkeserűbb Thaly Kálmánok és Visontai Somák dobogva kénytelenek követelni, hogy a színészek a Gotterhaltét fújják és ha nem fújják, forradalomra hivatkoznak. Hogy a darab csapni való rossz, mellékes abban a parforce-vadászatban, amelynek scentje oly kitűnő. De hogy ez a talli-ho nem menti meg a műsört, az is bizonyos. Tul vagyunk azon az időn, mikor a rendőri közbelépések kasszasikereket jelentettek s a Gotterhalte csak oly üres házak előtt morzsolódik le, mint annak előtte. A színház az idők folyamán tehát valamelyest

mégis emancipálódott s a közönség, joggal, nem a nézőtérén, hanem a színpadon várja a komédiát. A Gotterhalteben nem találja meg azt, ami érdemes érdeklődésére s így nem ugrik be a parlamenti színháznak. A függetlenségi pártnak elég nagy teátrum az országháza, felesleges a Wesselényi-utczába fáradszaga s elég színésze is van rá, hogy ne legyen kénytelen máshonnan kölcsönkérni. Akik kíváncsiak a mókára, el fognak menni a Dunaparra, akik pedig nem kíváncsiak, nem fogják a kültelken keresni a színjátékot. A főváros közönsége ma már érettebb és magasabb színvonalon álló, mint egykoron, mikor elég volt a Kossuth-nótát elénekelni, hogy egy darabot jubileumhoz juttasson. A Magyar Színháznak pedig nincs oka a panasznak, művésznői annyiszor játszottak már ruha nélkül, hogy a rendőri konfiskálás tulajdonképp zavarba se ejtheti őket.

*. **Délután hatig** tartott a képviselőház csütörtöki ülése. Sok heves harcz telt el e napon, míg konstataálták, hogy a Ház határozatképtelen, vagyis nincs száz képviselő a teremben. Az ellenzék nagy ügyességgel tánczolt a házszabályok scyllái körül s végre is diadalt aratott, katalógust kellett olvasni s a főváros minden rétegét megmozdítani, hogy a szükséges voksokat összehozzák. Tant de bruit! Hogy a Ház határozatra képtelen, már hónapok óta látszik, azt bizony kevesebb fáradsággal már rég konstataálta az ország.

*. A **népdal a parlamentben**. Az obstrukció leleményes, ha kifogy a szóból, áttér a dalra s ha ebből se marad már anyaga, bizonyára a vonósnyégyest fogja igénybe venni. Endrey Gyula ur a kitalálója az új vivmányoknak, amelyért a nóták barátai méltán elismeréssel fordulnak feléje, annyival inkább, mert a képviselő ur a legujabb dalokat teszi le a Ház asztalára. Hogy a dolognak valami köze volna a véderovítához, alig hisszük, mert ha így volna, akkor Dankó Pista lenne Magyarország hadügyminisztere. Fájdalom, nem így van s így a nóta csak azokat érdekli, akik szeretik a muzsikát, de azokat is csak akkor ha a dal jó, mert Hazafi Veray János verseit még Apponyi Albert sem tudná elfogadhatóvá tenni. A jelzett nóta, jóllehet Szabolcska Mihály írta, ugyancsak gyenge s legfeljebb a költő obstrukciós izlését árulja el. De az ő obstrukciója a poézis ellen szól.

+ A **vándorló tribün**. A *Holló* Lajosék *szónoki emelvényéről* van szó, amely vasárnap délután megcselekedte, amit a szónoki emelvények csak a legtrikább esetekben szoktak megcselekedni. Vándoruttra kelt, a parlament árnyékából, a Szabadság-térről az Alkotmány-utczába, úgy a hogy volt, a rajta lévő szónokokkal és a szónokokban lévő szónoklatokkal együtt. Kissé bus látvány volt a költözökdő tiltakozás, amint szállást keresett, a hol nyugodtan kitiltakozhatja magát és hivatkozván a népre, minduntalan új tanya után kellett néznie, ahol biztonságban legyen a *nép* elől. A tribünt, daczos alapját a lelkes tiltakozásnak, lerakták, azután megint fölrakták és Holló Lajosnak minduntalan száz lépéssel *arrább* kellett kijelentenie, hogy egy tapodtat se enged. A szegény meklenburgiak pedig, amelyek az emelvényt egyik utcából a másikba emelték, busan lógatták le a fejüket és azt gondolták magukban: könnyű neki!

*. **Tóth Lőrincz**. Mikor a pozsonyi diétán a juratusok a hazáért lelkesülve verseket faragtak és írónak készültek, mint ötven esztendővel azelőtt a nemes-ifjak a bécsi testőr-kaszárnyában: közöttük volt Tóth Lőrincz is. Az életnek fiatal éveiben, a mikor mindegyikünk irogatni próbál, irt verset, uti rajzot, szindarabot vegyest, s abban a korban, a mikor minden jobb

törekvést kész tehetségnek vettek, jóval Szigligeti előtt ő volt egy darabig Szigligeti. Akadémiai koszorukat nyert olyan darabokkal, a melyeknek ma már a czimeik is kikoptak az irodalom-történet ócskaságai közül is. Akkortájtban az akadémiának több volt a széke, mint a tagja, s a fiatal intézet szívesen nyitott kaput olyanok előtt is, akiknek az iszákját csak egy pár uti-tárca dagasztotta. Tóth Lőrinc is huszonkét esztendőskorában lett akadémikus, egy pár uti rajz fejében, amiknek olyasféle különös jövődölésin senki sem ütközött meg akkoriban, a milyen az volt, hogy »Svájcban nincsenek vasutak, a mint hogy soha sem is lehetnek.« Végigélte az akkori írói életet, a mánort és elcsüggedést, s a nyalka honvédtiszti attila meg az Újépületben viselt rabbilincs után nyugodalmasabb utra tért, ahol tisztes állást és biztos kenyeret kínáltak neki. A bírói székek díszére vált, s tehetségét és jellemét a sors Vörösmarty és Deák Ferencz barátságával jutalmazta meg. Már majd ötven esztendeje, hogy szépirói tollát illetetlenül hagyta a Kossuth Pesti Hirlapjának diétai tudósítója, legföljebb a görög Anthologiából szemelgetett még »bökverseket«, a mint az ő idejében az epigrammot nevezték. Azért mindenki az irodalom veteránját látta az érdemes öreg tudósban, s a Kisfaludy-Társaságnál jó ideje nem mult el ünnepélyes közgyűlés a nélkül, hogy a társaság Nesztor szobá ne jött volna. Most a halál kitörölte a programnak ezt a pontját, s a jövőre már utoljára emlékezik meg róla a jelentés, az esztendő halottai között. A nyájas, fiatalos kedvű, öreg ur elvégezte életharczát, s most kipiheni magát a nagy békeességben, melyért már régen lengette az öreg-ség fehér lobogóját.

* * *

♂ **A békeczár.** Ől a békeczár a Télipalotában és hol asztalt tánczoltat, hol odatartja a fülét nemes, szép hitvesének, akinek minden esztendőben akad valami reményteljes sugnivalója, hol meg manifestumokat ereget fehér szalmaszálon egyszer a maga népének, másszor más népeknek. Ő a békeczár, a szelid és fehérlelkű fejedelem, álmodozó és szentimentális. Eltörölte a Szibériába való deportálást és azóta csak áthelyezik oda a muszka diákokat, harmadéve kiadta az örök béke jelszavát, galambszárnyon üzenetet küldött a világnak: le a fegyverekkel és a héten tíz millió jó, éles töltést ajándékozott a kedves kis Szerbiának azokhoz a puskákhoz, amelyekkel tavaly megprezentelte. Ez a derék czár idealista, ő valóban ébren álmodik és tudja, hogy miért és mit.

* * *

♂ **A gépember.** Még egy kis türelem és Coppelius mester boltja megnyílik. A gépember, akit most még csak részeiben üdvözölhetünk, a maga egészében megjelenik az utcán és az eredendő élet elhagyott, tulhaladott etappe lesz az emberiség fejlődésének történetében. Az ember helyébe, aki tökéletlen, mert elomló, jön a gép, amely halhatatlan, mert minden alkotó részében pótolható. A halhatatlanságot, az igazit, az e földön való folytonosságot, immár be kell látnunk, a laboratoriumokban és a műhelyekben csinálják. Az élet a maga eredendő, primitív és a pótolhatatlan kopásnak kiszolgáltatott voltában lassanként fölöslegessé azaz tulhaladottá válik, mert tökéletesebbet kap helyette a világ. A gőz, a villam jobban huz, többet és gyorsabban emel, mint a világ minden lova és mikor minden erőnek új, tökéletesebb formáját megadja a gép, vajjon csak éppen az ember nem tudná lételének ősi formáját külömbre és biztosabbra cserélni? Kart, lábat, fogat már ad neki a gép, van aki torok helyett ezüstcsövet visel, a vénség rinceit elsimitja a bőr alá fecskendezett vazelin, egy moszkvai orvos tavaly föltalálta a mesterségs fület, amely a hangot ép úgy fölfogja, mint az, amely velünk születik. Most a bécsi *Stirus* dr. a hallás gép-szerve mellé odaajándékozta az embernek a szemet, amely látóvá teszi azt is, aki világtalannak

született. Mert minden képesség az agyvelőé, a többi mind, a mit viselünk — eszköz csupán, amit pótolhatunk és tökéletesíthetünk. Az agy dolgozik és építi az ember új formáját, maradandóbb anyagból, így vivén őt közelebb a halhatatlansághoz. Pótolni fogják a tüdőt, a gyomrot, romlandó és selejtes szövetét szolidabb materiával helyettesítik és a szervezet egyenlőtlenségeinek született igazságtalanságai a világ keserűségének tömegéből elenyésznek. El a fájdalmak és indulatok, amelyek a mostani primitív szerkezet egy-egy srófocskájának, szögének meglazulásából fakadnak: az ember egyszerűbb lesz és erősebb és szereneseen kiküszöbölve magából a halált, megszabadul az élettől.

* * *

✱ **A tósztot** eddig vidám intézménynek ismertük, az ember az emelkedett hangulatát adta ki egy-egy beszédben s a *Kiért üritsünk pohárt?* című szakmú minden szépet, jót és kellemeset zuditott a fejekre. E héten e szép harmoniát kellemetlen disszonancia zavarta meg: a szász király pohárral a kezében keserű szavakkal emlékezett meg családi szerencsétlenségéről s szóvirágok helyett könyccseppek peregték a társaságra. A tósztt ebben a formában új intézmény s körülbelül úgy hat, mintha valaki boston közben gyászszónoklatot tartana avagy csörgő-sipkával a fején prédikációt mondana. Egyik nem zárja ki a másikat, de az izlés tiltakozik ellene, a guny pedig belelőné nyilait. A szász királynak bizonynyal joga van hozzá, hogy a pezsgő mellett a családi szerencsétlenségről értekezzen, de akár-milyen szomorú dolgot is meséljen, az emberek inkább nevetni fognak rajta, mint sirni. Egy tény azonban kihámozódik a dologból: kezdjük megérteni Lujza ballépését.

* * *

♂ **Ő nagyságaért!** Ez úgy hangzik, mint egy hősi mottó, amely zászlók szárnyán repül. Kinyílnak a szívek és kiárad az áldozó kedv: érte! Érte! A hazáért, a szabadságért, az egyenlőségért! — Cserey Imre ő nagyságaért! Ebben van lendület, hódolat, tisztelet, lovagiasság, elszántság, áldozatkészség. Ő nagyságaért! rivallt a miskolci színház izmos színlaposztogatója és a hősi határozó, a lelkes ablatívus koszorujában kemény pofont röpitett a vézna műtészre, aki kedvezőtlenül nyilatkozott ő nagysága ábrázoló talentumáról. Irják, hogy lovagi föllépése nem volt szigorúan önzetlen, hogy csatája — hogy is mondjam — bérharcz volt, indulata némi zsold lángján hevült. Mindegy, a színlapok ez izmos osztogatójában van pátosz, a szónak bizonyos heroikus lendülete, ez úgy pofoz, a hogy mások meghalnak. A mondása lehetőleg szállóige lesz ott, ahol pofoznak és még megeshetik, hogy amit ő kiröpitett, így kerül vissza hozzá.

Hazai iparpártolás. Ez ideig szokásban volt, hogy kereskedőink kizárólag külföldi gyártmányu fehérneműre való sifont árusítsanak. A vevőközönség egyes ily gyártmányokhoz annyira hozzá volt szokva, hogy más gyártmánnyal szemben mindig bizalmatlanul viselkedett. Egy helybeli régi, előkelő vászonkereskedő cég *Haris, Zeillinger és Társa* (Váczi-utca 16.) meggyőződést szerezve arról, hogy hazánkban a sifont már nemcsak épp oly szépen és jól — de jutányosabban gyártják — elhatározta, hogy szembeszáll a vevőközönség előítéletével és a hazai gyártmányu sifont árucikkjei közé sorozta. Vevői, kik ezen árucikkből már tetemesen vásároltak, csak elismeréssel voltak, mert tapasztalták, hogy nemcsak hazafias kötelességnek tesz eleget, ha a hazai iparterméket vásárolja, hanem saját anyagi érdekében is cselekszik. Utalunk különben a cég mai hirdetésére.

SZINHÁZ.

Nemzeti Színház.

A Nemzeti Színház pénteken premiére-estét rótt össze három egyfelvonásosból. A közönség kíváncsiságát a fiatal Hegedüs Sándor darabja élesztgette leginkább; a Dumas fils *Első látogatása*-ról és a Verga *Parasztbecsület*-éről előre tájékozva lehetett mindenki, akinek a szobájában nem éppen ritka vendég a könyv. A három kis darab — merő véletlenségből — eléggé egymáshoz kapcsolódik, mert mindegyik a körül fordul meg, milyen kevésbe nézik és mint használják ki egymást kölcsönösen a férfiak és asszonyok. Ennek a sivár és szomorúsággal járó üzletnek az *Elve temetkezése*-ben az ad finomabb zománczot, hogy az atelier művész-levegőjében a szeretkezésnek valamiske eszményi színe is van; a festőnek a lelke is ölébe kerül a modellével a kép előtt. A grófnőt és elegáns lovagjait az unalom szövi össze muló viszonyba, Turiddu legyeskedése meg egyenesen a forró déli paraszt-vér heves érzéki láza. Sorsuk aztán a szerint fordul tragédiára vagy vigjátékra, hogy éreznek-e vagy gondolkoznak.

Hegedüs darabja érdemes probléma felé veszi útját. Mikor a kis Jetti nekiindul a világnak, aznap, amelyen a közösen dédelgetett képpel nagy díjat nyert festőbarátja, aki aztán a diadal melegében nagy hirtelen siet megcsalni Jettit egy fiatal művészekért rajongó, könnyűvérű bárónóval: az a csunya igazság borzongatja végig a hátunkat, hogy jóformán minden művészi alkotásba mennyi leányi szemérem, mennyi szeretet és önfeláldozás temetkezik el, mennyi aljasság és bűn lappang a Canova édes márványai s a Salonok gyönyörű nuditásai mögött! Mintha minden műkincsbe el volna falazva egy-egy martirhalált halt asszonylélek, mint Kőmives Kelemenné Dévára falaiba. Hegedüs nem ezt a gondolatot csíholja ki a darabból, hanem érzelmi irányba fordul s a csalódott leány-lélek tragédiája felé vezet. Utjában nem tér ki minden banalitásnak, de ezen az uton is akad hangulatra is, ötletre is. A mit ki akar fejezni, az érdekesebb gondolat-embriónak, mint drámai jelenetnek. A darab különben nem hiteles képét mutatja az írónak. Forrongó embe-reit ma már aligha hűtné le ennyire hamar s bizonyosan kinőtte már a harangozási-effectusokat is, amióta ezt az első darabját megírta. Ennek a régi darabnak az előadása több hasznára volt az írónak, mint a közönségnek; fogadtatásából ellenőrizheti tehetségét és becsvágyát.

A Dumas-darab vidámabban hangolta a közönséget, ámbar legkedvesebb elmésségeit mintha nem most hallottuk volna először, ami bizonyára nem a Dumas hibája. Az elismert íróknak — Kiss József rá a tanum — minden tetszetős ötletét annyiszor átírják a fiatalabbak, hogy mire eljutunk az eredetihez, már rendesen nem újság előtűntünk. Egy-egy ilyen irodalmi sáskajárás után nem marad egy szál fű zölden a mezőn. A közönség pedig nem tartja számon a chronológiát, egyszerűen unja, amit másodszor hall. Verga is ilyenformán járt egy kicsit, de a *Parasztbecsület* könnyebben kiheverte a régi ismeretséget. Csodálatos ivellése, forró vérkeringése és sötét szűkszávasága megleptek az operai agyonéneklések után is.

A színészek mind a három darabban ritka jól játszottak; a rendezés is felőtthon ügyes és izléses volt.

V—.

Miczi hercegnő. Georges Feydeau a szeretetreméltóbb francia írók közül való, nem annyira mesterember, mint a többi és nem is olyan szapora. Ha nem is nagyszabású írói egyéniség, de mégis valaki, aki egyedül jár azokon a bohózáti ösvényeken, amelyeken mások kettesben, hármasban összetársulva. Legujabb alkotása a *Miczi hercegnő*, amely folytatása

a nálunk is jól ismert *Osztrigás Miczinék*, elsősorban mulatságos dolog. Mulatságos nemcsak azért, mert a sok vihart látott Miczit, a huszadik század e Niniche-ét megteszi egy orkániai miniszter feleségének és a kedves gyermek most állandóan a hercegnői méltóság és a szíve mélyén lakozó régi kokott-hajlandóságok között imbolyog ide-oda. De mulatságos az egész orkániai milieuért, ennek a humoros szláv birodalomnak a figuráiért, amelyeket Feydeau kedves malicziával rajzolt meg. Ez az egész orkániai királyság a maga diák-trónörökösével, aki egy párisi liceumban pajtáskodik a többi nebulóval; a miniszterelnökkel, aki jóhiszemű bivaly módjára feleségül veszi az említett Miczit, nagyköveteivel, diplomáival, katonatisztjeivel, himnuszával és nemzeti szokásaival: több, mint amennyit az ember egy rendes francia bohózáttól vár. Ahogy az *Osztrigás Miczi* második felvonásában is halálosan kifigurázta a Párist majmoló vidéket, azonmód itt is az európai ember fenséges fölényével intézi el a kis szláv királyság állami és egyéb ügyeit. Mint republikánus tobzódik a kisebb és nagyobb felségértésekben, mint francia lekicsinyli és lebántja az idegent és mint viveur, aki benne él a világ fővárosának a forgatagában: gonosz kárörömmel mulat azokon az apró fölsüléseken és baleseteken, amelyek a kis szláv bogarakat a párisi villamos-lámpák körül érik. Ezt kedvesen és sok ötlettel csinálja, de e mellett a saját kedves párisiaitól sem sajnálja a szelid pofonokat. A lakáj és a tanár, akik együtt jártak iskolába és akik közül a lakáj választotta a szerencsésebb pályát; Miczi hercegnő, aki négy évi orkániai előkelőség után annyira elvesztette francia szimatját és ítélő-képességét, hogy finom urnak néz egy inast és sok más elms dolog egy kis irodalmi mellékszót is ad a darabnak, amelyet kétségtelen sikerrel mutatott be a Vigszínház. *Varsányi Irén, Hegedüs, Góth, Szerémi, Tanay és Fenyvessy* buzgólkodtak az előadás körül sok jókedvvel és leleményesen.

IRODALOM.

Hajós Izsó.

(Ehém mellől. Versek. — Singer és Wolfner kiadása.)

A sok mindenféle dilettantizmusnak van egy izléses és rokonszenves fajtája: mikor valakinek a lelke visszavisszanéz ifjúkori álmai felé. Az ilyenek dolga nem utálatos mindenbe belekanalazás, hanem egy törhetlen szerelem, amelyből nincsen kiábrándulás. Ha valamibe fognak, a maguk kedvéért, a maguk gyönyörűségére teszik; a kenyér gondja nem hajszoja elhamarkodásra, a lekötöttség nem rántja őket sekélyességbe. Idegen érdek nem lopódzik át a dolgozószobájuk küszöbén, hogy robotra nógassa őket; az áldott percekben egészen a művészetnek élhetnek, mert nem kénytelenek belőle élni. Intimek lehetnek és őszinték, mert csak magukkal gondolnak, mikor munkához látnak s könnyedek és frissek, mert kezök alatt nem torlódnak össze a routine olcsó fogásai. Nem vetnek számot a tömeggel; ha festenek, nem kell tönkre pacsma-golni, ha írnak, nem kell agyonírniok vázlatukat.

Az ilyen szerencsés emberek közül való Hajós Izsó, akit az eke mellől el-el szólít a rímek finom szenvedélye. Nem úz sportot erőszakosan összerótt strófákkal, nem dulakodik kegyetlenül kiesztelt rhythmusokkal, nem jár tojás-táncot szeszélyesen szétosztott rímek között. Nem hajszoja inaszakadtig a mindenáron érdekést, mint avatatlanok szokták; nem szórakoztatja az erőlködés s papíráját nem itatja tele kénytelen-kelletlen verejtékkel. Inkább nagyon is könnyen veszi dolgát, ami szintén fogatkozás, de a kettő közül az izlésesebb. Rendszen beéri az első kínálkozó szóval s nem sarkallja a becsvágy, hogy új virágot fakaszszon egy-egy régi szóból vagy új fényt és árnyat vessen egy-egy köznapibb szólamra; de

viszont nincs egyetlen kifíczamított mondata sem. Rythmusának hullámverése — csakugy, mint érzése — nem magas; nem halásztatja ki a nyelvből a zenei szavakat, de egyszerű és komoly stílje melegen simul komoly érzéseikhez s egyszerű gondolataihoz. Az életeke nem szántott mélyre a lelkében s az öröm örületes ujjongása s a fájdalom éles nyílalásai egyformán elkerülték ezt a költői szántó-vetőt. Nem világít a léleknek félreesőbb barlangjaiba; nem rezdit meg bennünk új érzéseket, amelyekről eddig nem adtunk volna számot magunknak. Érzései és gondolatkapcsolódása járt utakon haladnak, de sohasem ijesztgetnek kisiklásokkal. Egy-két verséből (*Dante, Shakespeare*) úgy tetszik, mintha inkább olvasmányai révén elégitené ki kedélyhullámzását s rímekkel csak állandó érzéseit virágozza fel. Intelligens józansága azonban akkor sem tágit mellőle. Ezzel a józansággal alapozza ki világnezetét, amely a természet és magány szeretetén sarkallik s a munka megbecsüléseig magasodik fel. A sirból is fölhallja apja szavát:

Ekénk nyomában
Csak béke van.

Akaszd a földbe
Arany vasát
S ne küzdj emberrel
Balga tusát.

A megnyugodt lélek igénytelenségével úgy érzi, hogy csak »egy ereszalja kell a boldogsághoz,« s nyugodtan jár az eke után omló földhapon. A régi vágyak, régi álmak mind beletemetkeznek a barázdákba.

El volt végezve, hogy ne délibábot
Kergessek én, csak percze meg-megálljak:
Tündérvízében köszöntvén a távot,
Ekém mellé találjak s újra szántsak.

A kötet irodalmi értékét keresve, a latba legnagyobb súlylyal ezek a tanyai versek esnek, amelyekből erős földszag árad s az akácok közül egy fehér tanya képe mosolyog elé. Akármennyire furcsán hangzik is, alig van magyar földmives vers. Petőfinek, Aranyinak nem volt egy talpalatnyi rögjök s kezük, akárhogy vágyott volna is, sohasem nyughatott eke szarván; a nemesi poétáknak meg a *Rákosi szántó* idején minden szavuk, egész hazafias phraseológiájuk sült német volt, verseikbe hát nem is kerülhetett igaz alföldi hang. Hajós Izsó szántó-vető versein kiüti magát a zsiros, fekete göröngyök szaga s a czimeres ökrök fujva ballagása, jármuk nyiszorgása, a csoroszlya-hasított föld omlása, az eke nyikorgása először hangzanak bele magyar versek rythmusába. S ha a kötet egyéb verseiben nem érezni is költői kitalálás és fölfedezés gyönyörűségét, ezekben Hajós rájött valamire, amire derék dolog volt ráakadni. Az ilyen versekben van legjobban helyén az ő nagy nyugalma, melyet átmelenget a tavaszi napfény. Ezekben gyönyörködni fognak azok is, akik a költőtől örök lobogást kívánnak, mintha más dolga nem volna, mint hogy összekoczi a poharát a nappal, szerelmeskedjék sellőkkel s minduntalan szóba álljon hangyákkal és fecskékkel.

Hajós Izsó verseivel együtt egy kötetnyi fordítást is közreadott, de azt bajosan tudná megmondani, mi szükségünk van nekünk Bierbaum Ottó Gyula verseire.

v. g.

A sasflók. Rostand urnak, a népszerű drámaiparosnak *L'Aiglon*-ját Ábrányi Emil lefordította magyarra, s versei nem-sokára csilingelni fognak a Népszínház színpadán, mihelyest Bob megütötte a századik előadást. A darab olyasféle, mint *Cyrano* volt; telistele van azzal az olcsó hatás-cserkészéssel, a mit a régi aesthetika a színpad ismeretének szokott nevezni. Szegény reichstadti herceg, igazán sajnálni való, a mért az ő keserves életét ilyen édeskés versekké eresztik föl. Mintha egyenesen történeti dráma-thémának született volna; alakja körül talál-

koznak Napoleon varázsa és az ifjuság, a nagyra termettség és guzsbakötöttség, a Hamlet álarczaskodása s a schönbrunni Poloniusok kém-csapata, akiket a Metternich képébe bujt fátum igazgat. Nincs meghatóbb egy fiatal lélek szerencsétlenségénél s nincs banálisabb a romanticismus elhervadt szóvirágainál. Ábrányi Emil szépen fordított, mint rendesen, s ha helylyel-közzel nincs meg a verssorok végén kíváncsú pihenő s a vers nem jut lélekzethez, gondoljuk meg, hogy hat felvonáson át őrizgette a frisséget és hűséget a páros rimek spanyol-csizmától. Rostand nem találhatott volna érdemesebb fordítót s ha kettejük szövetségében egyikök gyöngébb vásárt csinált, az Ábrányi Emil, aki ezt a nagy fáradságot könnyen fordíthatta volna méltóbb munkára a legfiatalabb francia akadémikus szenzációt hajhászó darabjánál. De hát Rostandnak mindenben szerencséje van; egy-kettőre bejutott a halhatatlanok csarnokába is, amelynek ajtaján Zola évtizedeken át hiába dörömbözött, annak példájaul, hogy az akadémikusokkal Párisban is meg-esik egy-egy kis tévedés. A darabnak bizonyosan nagy sikere lesz nálunk is; legalább a reichstadti herceg fehér nadrágja erősebben ki fog feszülni a magyar művésznőn, mint annak idején Sarah Bernhardon.

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar jelzálog hitelbank e heti közgyűlése valóságos ünneppé nőtte ki magát. A részvényesek olyan óvációban részesítettek az intézet elnök-igazgatóját, madarasi Beck Nándor udvari tanácsost és az intézet vezetését, amilyen csak ritkán fordul elő a pénzügyi műveletek inkább szigorú, mint lelkes világában. Az igazgatóság évi jelentése fényes eredményekről, az intézet hatalmas fejlődéséről tesz tanúságot és főbb mozzanataiban a következőképpen szól: A lefolyt évben engedélyeztetett 51,645.000 kor. *jelzálog-kölcsön*, folyósított 32,634.400 kor. Az 1902. decz. 31-én fennálló kölcsönök összege: 284,181.516 kor. becsértékü 1,163.493 kat. hold földbirtokra folyósított 129,862.900 kor., 131.577.201 kor. becsértékü 1013 bérházra folyósított 59,939.500 kor., 415,758.619 kor. becsértékü ingatlanokra összesen folyósított 189,802.400 kor. A kölcsönökből esik földbirtokra 68.42%, bérházakra pedig 31.58%. A kibocsátott záloglevelek összege 278,669.100 kor., ezekből kisorsoltatott és visszafizettetett 102,053.900 k. tehát forgalomban maradt 1902. decz. 31-én 176,615.200 kor. Az 1902. évben folyósított *községi kölcsönök* összege 23,211.193 kor., az 1902. decz. 31-én fennálló községi kölcsönök 221,908.149 kor. Mint e számadatok mutatják, az intézet tevékenysége az elmúlt évben úgy a jelzálog, mint a községi kölcsön-üzlet terén nagy méreteket mozgott. Igen kedvezően alakultak a czimletek, úgy a záloglevelek, mint a községi kötelezők és a 3%-os nyereségek-kötvények elhelyezési viszonyai is; a különböző kibocsátmányból az év folyamán több, mint 60 millió kor. összeget helyeztek el. A boszniai vasuti kölcsön kibocsátásából származó nyereséget a jelen mérleg számolja el. Az 1902. évi magyar konverzióban való részesedésünkben eredő haszon a folyó évről tartatott fenn. *Sepsi-Szent-Györgyön* képviselőiséget állított fel a bank. A *Lisla nyereség* az 1901-ről áthozott 771.473 kor.-val együtt 6,551,710 kor. Ebből igazgatósági jutalékra 344.148 kor. fordítatik, *oszlalék* pedig 26 frank = 10.4% arányban. Ezenkívül 100.000 kor. az intézeti házban eszközölt beruházások leírására, 300.000 kor. a külön tartalékallap javadalmazására, 30.000 kor. a nyugdíjalapra, 45.000 kor. a tisztviselők és szolgák javadalmazására fordítatik és a fennmaradó 763.961 kor. új számlára átvitetik. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatóságnak a nyereség fölőstására vonatkozó indítványait elfogadta és a felmentvényt megadta.

A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság 16-án délelőtt tartotta VII. évi rendes közgyűlését madarasi Beck Nándor udvari tanácsos elnöklésével. A jegyzőkönyvet Fellner Frigyes dr. az intézet titkára vezette. Az igazgatóság jelentése szerint a múlt évben folyósított jelzálogkölcsönök összege 8,535.596 korona 56 fillér volt, melylyel a jelzálogos kölcsönök állománya 1902. végén 33,004.733 korona 52 fillérre emelkedett. Az adott kölcsönöknek 88,733.752 korona becsértékü ingatlan szolgál fedezetül. A bank járulékjegyzeiből az elmúlt évben 7,250.000 koronát bocsátott ki és ezzel a lefolyt év végéig kibocsátott járulékjegyek összege 26,750.000 koronára emelkedett, amelyből kisorsoltatott 441.400 korona, úgy, hogy forgalomban maradt 26,308.600 korona. A váltótárca állománya 64,227.756 korona 79 fillér összes forgalom mellett (szemben a múlt évi 59,819.750 korona 06 fillérrel) az év végén 11,439.690 korona 85 fillér volt, míg a lombard- és report-üzletben az állomány 28,500.000 korona összes forgalom mellett az év végén 6,020.779 korona 98 fillért képviselt. A közgyűlés a jelentést jóváhagyólag tudomásul véve, a felmentést úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak meg-

adta és elhatározta, hogy az 1,521.623 korona 85 fillér tiszta nyereségből 1,200.000 korona, vagyis 5 százalék, tehát részvényenkint husz korona fizetessék ki és ennek az összegnek, valamint a mult évről áthozott nyereségnek levonása után még fennmaradó 171.659 korona 84 fillér tiszta nyereségből 20 százalék, vagyis 34.331 korona 97 fillér, mint alapszabályszerűleg megengedett legmagasabb javadalmazási hányad a tartalékalaphoz csatoltassék és az igazgatóság alapszabályszerű juttatásának 17.165 korona 98 fillér összegben való levonása után még fennmaradó 270.125 korona 90 fillérből a külön tartalékalap számára 100.000 korona, az intézeti tisztviselők és szolgák részére létesítendő nyugdíjalap javadalmazására 20.000 korona utaltassék át és az ezután fennmaradó 150.125 korona 90 fillér új számlára vitessék át. A szelvények ez évi április hónap 1-től kezdve az intézet pénztáránál, a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál, a Magyar Leszámloló- és Pénzváltóbanknál Budapesten, vagy az Union-Banknál Bécsben fizetettnek ki. Végül a közgyűlés Kún Ákos, Tolnai Arnold, Ullman Pál dr. és Kemény Ákos báró (új) urakat 3 év tartamára a felügyelő-bizottság tagjaivá választotta. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen madarasi Beck Nándort elnökké és Bujanovics Sándort elnökhelyettesé újból megválasztották. Az ügyvivő-igazgatóságba Barta Arnold, madarasi Beck Nándor, Bujanovics Sándor és csetei Herzog Péter küldettek ki. Fábri Samu és Schöber Béla dr. igazgatóhelyetteseknek az igazgatói czim adományoztatott.

A Pesti Hengermalom-Társaság e hó 14-én tartotta közgyűlését bélavári Burchard Konrád elnöklésével. Mint a közgyűlés elé terjesztett igazgatósági jelentésből látszik, a Pesti Hengermalomnak, e régi, szolid vállalatnak, a mult évben különösen nehéz helyzete volt a rendkívüli kedvezőtlen üzleti viszonyok miatt és amaz áldozatok következtében, amelyeket a liszt kivétel fönntartása végett a jövő érdekében hozott. Mindezek miatt az első fél év üzlete veszteséggel járt és ezt növelte, azután még, hogy a Pesti Hengermalom megszokott kitűnő minőségű gyártmányait nagyszámu rendes vevőinek mindig egyenletesen akarván szállítani, állandóan megfelelő buza- és liszt-készleteket volt kénytelen tartani, ami az átmeneti időszakban az új aratásra a váratlanul bekövetkezett tulhajtott árhanatlás folytán tetemes kárt okozott. A szokásos leírások után a mérleg 106.570 korona 20 fillér veszteséget mutat. A jelentés kegyelettel emlékezik meg az évközben elhunyt Aebly Frigyes igazgatósági tagról. A közgyűlés a jelentést jóváhagyólag tudomásul véve, a felmentvényt megadta. A Pesti Hengermalom legelőkelőbb iparvállalataink egyike, csak némileg rendes viszonyok közt is gyártmányainak kitűnő hírnevén és biztos fogyasztóinak széles körén alapuló rendes, jó üzletével a szenvedett veszteséget mihamar pótolhatja és részvényeseinek kielégítő eredményt mutathat föl.

A Schlick-féle vasöntőde- és gépgyár részvénytársaság igazgatósága f. hó 13-án tartott ülésén megállapította a vállalat mérlegét, mely szerint az értékesítési tartalékokat tetemes összegekkel javadalmazta, ezután pedig elhatározta, hogy a f. é. április 18-ára egybehivandó közgyűlésnek javaslatot fog tenni az 1902. évi részvényszelvényeknek darabonként 14 K-val történő beváltására.

Az Union-bank mérlege 2,588.195 korona tiszta nyereséget mutat ki. Tavaly 2,548.078 korona volt a tiszta nyereség. Az osztalékot, mint tavaly, az idén is 6 és fél százalékban, vagyis részvényenkint 26 koronában állapították meg. A tartalékalaphoz 157.294 koronát, a nyugdíjalaphoz 40.000 koronát csatolnak, 222.253 koronát pedig új számlára visznek át. A magyar államcímletek konverziójából és a 4 1/2%-os bosnyák vasuti kölcsön kibocsátásából eredő nyereséget új számlára viszik át.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank igazgatósága Schwarz Henrik főpénztárnokot cégvezetői jogosultsággal ruházta föl.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósági ülésében megállapította az 1902. üzletév mérlegét és elhatározta, hogy a közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a 2.147.959'08 K. kitevő bruttó-nyereségből 811,029'97 K. értékesítési leírásokra 168,000 K. általános tartalékra, 50,000 K. elsőbbségi kölcsön tartalékára 30,000 K. külön adományul a tisztviselők nyugdíjalapjára, 79 650'07 K. az igazgatóság és a tisztviselők jutalékára és 660.000 K. a részvénytőke 5 1/2%-os osztalékára, míg a fennmaradó 349,279'04 K új számlára való elővezetésre fordítassék. Javasolja továbbá, hogy a tavalyról áthozott 892,848'81 K. nyereség elővezetéséből 600,000 K. egy külön tartalék képzésére használtassék fel és az ebből fennmaradó 293,848'81 K. az idei nyereség maradvánnyal, azaz: 349 279'04 koronával együtt, tehát 643,127'85 korona összegben új számlára vezettessék elő.

Az Első Leánykihásítási Egylet m. sz. (Leány- és fiu-biztosító intézet Budapest, VI., Teréz-körút 40-42. sz. Alapított 1863.) Folyó évi február hónap 1078 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 55.018 K 43 fill. fizettetett ki. 1903. január 1-től február 28-áig beirt összes jutalékrészek száma 2176 és a kifizetett nászjutalékok összege 107.990 K 54 fill.

A Ganz gyár mérlege. A Ganz és Társa Vasöntő- és Gépgyár Részvény-társulat 1902. évi zárszámadása 742,992 korona tiszta nyereséggel zárul, úgy hogy a 251.371 koroná nyereség áthozat bevonásával összesen 995.363 korona áll a részvényesek rendelkezésére. A társulat igazgatósága elhatározta, hogy az április 7-ére egybehivandó közgyűlésnek a lefolyt évre 100 korona osztalék kifizetését

fogja javasolni s egyuttal indítványozni fogja, hogy az igazgatóságot alapszabályszerűleg megillető jutalék levonása után 40.000 korona a tisztviselők nyugdíj alapjának javadalmazására fordíttassék, a fennmaradó 280.963 korona pedig új számlára vitessék át.

Első cs. és kir. szab. Dunagőzhajózási társaság. Az igazgató-tanács által megtartott ülésében az igazgatóság az 1902-ik évi zárszámadást terjesztette be, amely 1,725.387'02 K tiszta nyereséget (az előző évi 2,226.261'68 K szemben) és az 1901. évi 380.084'84 K nyereség-átvitel (az előző évi 163.762'41 K szemben) hozzáadásával 2,105.471'86 K összfelölösleget (az 1901-iki 2,790.024'09 K szemben) mutat s így 1901-el szemben 684.552'23 K csökkenés állott be. Az igazgató-tanács elhatározta, hogy az államnak az egyezmény értelmében 258.808'05 K visszafizet (az előző évi 393.939'25 K szemben) és a közgyűlésnek 32 K osztalékot részvényenkint (az előző évi 42 K, azaz 2,016.000 K szemben) összesen 1,536.000 K, valamint a 310.663'81 K maradék átvitelét új számlára hozza javaslatba.

HETI POSTA.

Női festő iskola, Városligeti fasor 22. Tanár *Karlowszky Bertalan*. Beiratkozhatni bármikor.

Fordítások. W. F. Alfréd de Musset, Lenau, Göthe, Beranger — Ön mindegyikben gyönyörködik és hála fejében mind lefordítja. Ez a hála?

Selyem kisasszony. Szerzője buzditást érdemel. Várjuk a folytatást.

Kassa. Dr. G. A nyomdánk alig győzi, annyi példányt kell nyomtatni Kassának. Kérem, szünnének meg.

Nagyvárad. Lapunk szerkesztője több hétig távol volt. Ügyét nem intézhettük el, most már rendbe jó.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Husvét Rómában és Konstantinápolyban. Említettük már, hogy április elején egy-egy kiránduló társaság indul Olaszországba és Konstantinápolyba. Husvétkor a kirándulók ezrei szállják meg a déli és keleti országok szebb pontjait és az alkalmi látványosságok mellett igen érdekes a nemzetközi forgalom hullámzását szemlélni. Az utazást rendező »Államvasutak Menetjegyirodája« (Vigadó-tér 1.) most arról értesít bennünket, hogy a résztvevők számát, az előre lefoglalt szobák arányában, korlátozni kénytelen és így ajánlatos, hogy azok akik még a kirándulókhoz akarnak csatlakozni, *mielőbb* — lehetőleg azonnal — jelentsék be részvételüket. A konstantinápolyi utra, ahová április 4-én indulnak, márczius 26-áig, az olaszországi kirándulásra, amely április 9-én kezdődik, e hó végéig lehet jelentkezni.

MEGHIVÓ.

VÁRADI BÉLA BUDAPEST,
IV., Kishid-utca 9. sz.

tisztelettel meghívja m. t.

vevőit és a n. é. közönséget a most raktárra érkezett angol és francia

TAVASZI DIVATUJDONSÁGOK

szíves megtekintésére.

UJDONSÁGOK. Zephyrek, mosóselymek és selymek férfi ingekre és

NŐI INGBLOUSE-OKRA

ANGOL NŐI PALETÓK, városi viseletre, utazásra.

FRANCIA NAPERNYŐK, eredeti modellek.

NŐI ÖVEK, ritka szép, különlegességek.

ANGOL FÉRFIRUHÁK MÉRTÉK SZERINT.

Ing- és szövetminták, áriegyzék és divatlap bérmentve.

A GANZ ÉS TÁRSA

vasöntő- és gépgyár részvény- társulat Budapesten

t. cz. részvényesei az 1903. április 7-én délután 4 órakor
Budapesten II., Lövház-utca 39. szám alatt tartandó

harmincznegyedik rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívtnak.

NAPIREND:

1. Az 1902. évi mérleg előterjesztése, az igazgatóság és felügyelő-bizottság-jelentése, a tiszta nyereség felosztása iránti határozathozatal s a felmentvény megadása.
2. Egy igazgatósági tag választása.
3. A felügyelő-bizottság választása.
4. Netáni indítványok az alapszabályok értelmében.

Az igazgatóság.

HARIS, ZEILLINGER ÉS TÁRSA

A „KÉK CSILLAGHOZ”

Budapest, IV., Váci-utca 16. szám.

Vászon és fehérnemű raktár.

Hazai gyártmányu sifon.

R. minőség:

1 vég = 40 mtr. ... Kor 36.—
méterenkint » —.96

D. minőség:

1 vég = 40 mtr. ... Kor. 30.—
méterenkint » —.80

230. sz. minőség:

1 vég = 40 mtr. ... Kor. 28.—
méterenkint » —.74

D. 23. sz. minőség:

1 vég = 40 mtr. ... Kor. 22.—
méterenkint » —.58

Minták kívánatra készséggel küldetnek.

Borprések. Járgány cséplőkészletek.

2500 gőzcséplőkészlet és 100.000 különféle kisebb gazdasági gép üzemben.

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPEST, VI., Váci-ut 19.

Malomberendezésekre külön szakosztály.

A gazdálkodáshoz szükséges összes gazdasági gépek elismert kitűnő minőségben. — Szakba vágó kérdésekkel kérjük hozzánk fordulni. Részletes felvilágosítással és árjegyzékkel szívesen szolgálunk díjmentesen.

Szecsavágók. Ekék. Vetőgépek.

Előrendü hazai gyártmány.

Morzsológ. Répavágók. Darálók.

Kiss József összes költeményei

Első olcsó kiadás. Ára bérmentve küldve 3 K. 20 f.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában.

Kurczk és Tsa

Photozinkografiai műintézet

készíti a legjobb
életrajzokat
mindennemű
nyomtatványhoz

Budapest VIII. Szentkirályi-utca 13

Miként lehet szép idomokhoz jutni?

A szép mell egyike a női szépség legelőkelőbb jelvényeinek s azzal a természet nem igen pazarodik. — A hölgyek örömmel fognak tudomást venni arról, hogy létezik egy teljesen ártalmatlan szer, mely a természetet gyöngéd módon kényszeríti, hogy ebben a tekintetben ne fukarkodjék. Ezen, a párisi előkelő hölgyvilágban előnyösen ismert szer a Ratie-féle PILULES ORIENTALES alkalmazása, mely a legelőkelőbb párisi orvosoktól ajánlva s tényleg bírják azon tulajdonságot, hogy a mellet fejlesztik, ruganyosságot elősegítik, a szöveteket erősítik, a vállcsontok kiszögelyesét eltüntetik az által, hogy a mell idomainak általában teltséget kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy az ételek hízó alkalmatosságait elősegítik s azok a mell környékén ülepednek le. Az egyszer elért eredmény minden külön kezelés nélkül megmarad.

A Ratie-féle PILULES ORIENTALES eltávolító hatása folytán szép, üde arczbőrt és fiatal

kinézést kölcsönöznek és az egész testet fiatalítják. — Minden természethez alkalmazkodnak, a fiatal, fejlődő leány épügy használhatja, mint a kifejezett asszony és semmi körülmény között nem ártalmas.

Törvényileg védett védjegy. A körülbelül 2 hónapig tartó gyógy módhoz könnyen lehet alkalmazkodni a nélkül, hogy a megszokott életmódot a legsekélyebben meg kellene változtatni. Ára egy doboznak, használati utasítással, 6 kor. 45 fill. (Szállítási díj bérmentve, titoktartás mellett.) Utánvétellel 6 kor. 75 fillér.

Ne fogadjunk el oly dobozt, a melyen nincsen az UNIO-védjegy s a mely a címken következő feliratot nem tartalmaz: J. Partió Pharmacies, 5, Passage Verdeau, Paris. Főraktár Magyarország és Ausztria részére: TÖRÖK J. gyógyszer, Budapest, Király-utca 12.

Nº 4711. Eau de Cologne

Kétségtelenül a legkedveltebb illatszere az előkelő világak, a 4711. számú Napról-napra fokozódó kereslete mutatja ezt legjobban. Eddig még el nem ért illatával és kitűnő frissítő hatásával a művelt emberiség minden körében nélkülözhetetlen.

KÖLNI VIZ

Egyedüli készítője:
Mülhens Ferd. Köln a. Rh.
Glockengasse 4711.
A magyar király és orosz
csár udvari szállítója.

A TAVASZI ÉS NYÁRI DIVAT LEGUJABB TERMÉKEI

ALAPITTATOTT 1860.

dús választékban és a legjutányosabb gyári árakban kaphatók

SZEKULESZ R. művirág- és dísztolgyárában
BUDAPESTEN, IV., KÁROLY-UTCZA 4-5.

Kalapvirágok, tolldíszek, kócsagtollak, virágkalapok, valódi strucz-, marabu- és utánzott tollboák. — Exotikus növények, mű- és impregnált pálmák s fák. — Alkalmi ajándékok finom dísz tárgyakban. — Menyasszonyi koszorúk és díszek a legújabb divat szerint. Színházi, alkalmi és sirkoszorúk szalag és nyomattal bármily kivitelben.

Sürgőnyezim: **SZEKULESZ, IV., KÁROLY-UTCZA.**
Eladás nagyban és kicsinyben.

STANDARD ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRS.

Alapított 1825.

EDINBURGHBAN, ANGOLHON.

Alapított 1825.

Magyarországi fiók: Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 4.

Évi bevétel	31.800,000 korona.
Kiutalt nyereményrészek	170.000,000 korona.
Vagyon	249.300,000 korona.
Halálesetek folytán kifizetve	500.000,000 korona.

A STANDARD KÖTVÉNYEINEK NEVEZETESEBB ELŐNYEI:

Kétségtelen biztonság. — Alacsony díjak. — Szabad világgötvények. — Kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. — Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. — Megtámadhatatlanság. — Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. — Szabad háború-biztosítás népfölkelők részére.

==== Díjtáblázatok kívánatra küldetnek. =====

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK.

A vasuti menetjegyekkel ismételt történt számos visszaélés szükségessé tette, hogy a jegyeknek és az ezekhez tartozó egyéb igazolványoknak ellenőrzése fokozottabb mérvben oly módon fogantatassék, amint ez a külföldi vasutaknál történik. E célból az üzletszabályzat 21. §-ában, illetve annak II. póthatározmányában foglalt rendelkezések alapján érdekelte közlegeinket, úgy mint a kapusokat, jegyvizsgáló kalauzokat, és általában az ellenőrzőket szigorúan utasítottuk, hogy az utazó igazolványoknak, és pedig úgy az egyszeri utazásra szóló, mint az időszakos vagy állandó érvénnyel bíró (szabad-, bérlet- stb.) jegyeknek előmutatását a várótermekbe, illetve a pályaudvarra való belépésnél és útközben a vonatokban mindenkitől kivétel nélkül feltétlenül követeljük, továbbá elrendeltük, hogy mindenkor megköveteljük azt, miszerint az utasok a pályaudvaroknak elhagyása előtt a további utazásra már nem érvényes utazó-igazolványokat a jegyszedőknek átadják, a további utazásra szükséges jegyet pedig mutassák fel.

Annak megemlítése mellett, hogy e tekintetben a külföldön is hasonló szigorú intézkedések állanak fenn, az utazó közönséget egy alkalommal már a napilapok útján figyelmeztettük; minthogy azonban eme figyelmeztetés dacára ellenőrző közlegeink az utazó közönség részéről mind sürűbben megújuló ellentállással találkoznak, újból figyelmeztetjük és kérjük az utazó közönséget, hogy a menet-igazolványt idővesztés és egyéb, a menetjegy előkeresésével járó kellemetlenség kikerülése végett saját érdekében kéznél tartani és közlegeinknek a menetjegy előmutatására irányuló kötelességszerű felhívásának ellenvetés nélkül megfelelni szíveskedjék.

Az utipodgyász elszállítása a lakásról.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint »A magy. kir. államvasutak központi városi menetjegyiroda« (Budapest IV., Vigadó-tér 1. sz.) az utazó közönség kényelmére a vasuton feladandó utipodgyászt előszóval, írásban vagy telefon útján való bejelentésre a székesfőváros IV—IX. kerületeiben fekvő lakásokon átveszi és azt megállapított szállítási díjak beszedése mellett saját hivatalos helyiségében vasuti podgyásként felveszi, az illető budapesti pályaudvarra kiszállítja s a kívánt vonathoz átadja.

A bejelentésnek a központi menetjegyirodában a szándékolt utazást megelőző napon kell történnie.

Az átadott podgyászra vonatkozó hivatalos vévényt és a szükséges vasuti menetjegyet a menetjegyiroda hivatalos helyiségében szolgáltatja ki, vagy kívánatra 40 fillér díjért a lakásra is elküldi.

Az említett menetjegyirodában, mely helyiségeiben egy idegenforgalmi iroda, olvasóterem, etnografiai és házi iparbazár, továbbá egy tudakozó iroda fürdők számára létezik, a szükséges összes különféle menetjegyek, még pedig a tervezett utazás megkezdése előtt már néhány nappal elébb is megválthatók és ugyanott bármely utazási ügyben szóval vagy írásban díjmentes felvilágosítás nyerhető.

A m. kir. államvasutak igazgatósága

Szt Anna

törv. védett, szabadalmazott, tiszta malátából előállított malátakészítmények a legjobbak, kitűnően beváltak, orvosi szaktekintélyek által elismertek, huzamosabb, állandó használat mellett páratlan hatásuk

Szt Anna

Malátakeserű

Mindennapi fogyasztásánál 1—2 pohárral étkezés előtt, kellemes és páratlan hatású gyomorerosító és étvágygerjesztő, tiszta malátából készült festetlen ital. Az egészségesek erősítő, a betegek gyógyító itala. Gyomor- és bélbajoknak nélkülözhetetlen. 1 eredeti palack 2-30 K.

Szt Anna Malátalikőr

az összes bel- és külföldi likőrök királya, tiszta malátából készült, festetlen, üdítő, egészséges, kellemes diatetikus ital. Gyermekeknek is adható, erősítő, üdítő, köhögéscsillapító, hurutos bántalmaknál kitűnően nyhít. 1 eredeti palack 2.30 korona.

Szt Anna Malátacakes

minden egyéb liszt hozzáadása nélkül, tiszta malátából készült legjobb tea- és tápsütemény egészségeseknek, betegeknek, felnőtteknek és gyermekeknek. Egy nagy doboz 2 korona, kis doboz 50 fillér.

Számos orvosi elismervény.

Kaphatók minden nagyobb fűszer- és csmegekereskedésben. Főraktár gyógyszereszek és droguériák részére:

== Nádor gyógyszerház, Váci-kört 17. ==
Oda, ahol még nem kapható, hérmelte utánvétellel küldi nevezett gyógyszerház és

Szt Anna Malátakészítményi vállalat
Kis-Velencén.

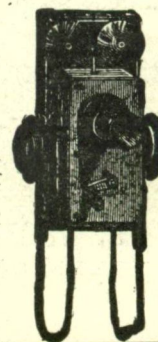
Viszontelárusítók szíveskedjenek directe idefordulni.

Deckert és Homolka

távtró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási berendezők

Gyár és iroda: VI., Izabella-utca 88. BUDAPESTEN Raktár: V., Dorottya-utca 8.

A magyar királyi államvasutak szállítói.

A hangosan szóló grafit-mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. Készít: telefonberendezéseket központi v. körkapcsolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítók, házi sürgőnyök, tűz- és vízjelző berendezések készítését legjutányosabb árakon.

Telefon automatákkal kombinált váltóáramú önműködő berendezés jelzésadóra vasutak számára.

Arjegyűek, költségvetések ingyen és

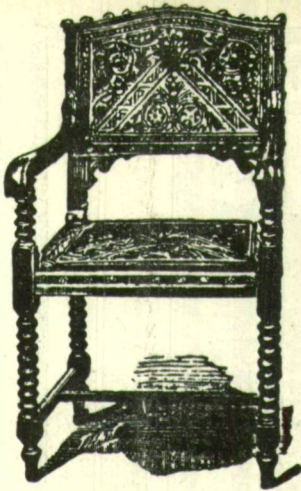
GMEHLING HERMANN

császári és királyi udvari szállító

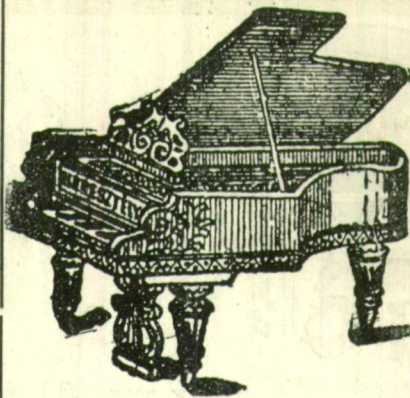
bőr- és bőrbutor-gyára.

Őrszékek, papirkosarak,
támlányok, kályha-ellen-
zők, mappák. Régi nád-
székek bőrrel bevonatnak.

BUDAPEST, VII., DAMJANICH-U. 6.

ZONGORÁK ÉS PIÁNINÓK

a világ első gyárai-
ból, valamint a pá-
rizsi világkiállításon
kitüntetett

saját készítmények
közöttük több jókar-
ban lévő átjászott
is, ez időben legol-
csóbban vásárolhatók
és bérelhetők

KERESZTÉLY

hirnev. zongoratermében
BUDAPESTEN
Váci-körút 21. Ipar-
udvar

Szenzációs!

Szenzációs!

Szenzációs!

Jobb, mint a világ összes szappanja!

a „BAUMANN IDEÁL” egyedül álló egészségi rózsá pipere-mosdópor a bőr ápolására.
A nevezett por napontai használat mellett *majdnem csodákat* művel,
a bőrt gyengédén és rózsásan, bársonylágyan és frissé teszi, jótállás mellett
eltávolítja a sárga bőrt, az orr ránczait, szeplőt, bőrátkát, fejpattanást, vörös
orr stb. Télen nélkülözhetetlen *durva, vörös, felpattanó bőr* ellen.
Baumann Ideál mindenütt, főleg a hölgyközönség közt nagy feltűnést keltett.
Baumann Ideál nemcsak eltávolítja a vörös bőrt és a pikkelyeket,
de nélkülözhetővé teszi a kellemetlen *rizspor és festék használatát*.
Elegáns urak és hölgyek, a kik ráncznélküli tiszta arczójukra súlyt fektetnek, a
kipróbált, biztosan ható »Baumann Ideál» nélkülözhetetlen. A ki egyszer
egy kísérletet tett a »Baumann Ideál»-al, az más szert nem használ többé. —
»ra egy csomagnak 16 fillér. 3 kor. beküldése ellen 20 csomag bérmentve
küldetik. *Mintaküldemény* 50 fillérért, esetleg levélbélyegeken. *Szétküldés*
az egyedüli feltaláló, szab. bírtokos és gyáros, *Baumann Jenő* által Zimony-
ban. Budapesti képviselő: *Török József, gyógyszerész, Király-utca 12.*

MINDENÜTT KAPHATÓ

Több száz kiváló orvos ajánlja

KRISTÁLY
ASVANYVÍZ

LEGYEN MINDENNAPI ITALOD!

Vidékre pontosan szállít a Lukácsfürdő-kutvállalat igazgatósága.

BROCK OSZKÁR

fényképészeti szaküzlet

Budapest, IV. ker., Egyetem-tér 5.

Gróf Andrássy-palota.

Ajánlja dús raktárát a szakfényképész és amateur
urak becses figyelmébe. Elfogad javításokat és min-
den szakmába vágó munkát.

Sötétkamara rendelkezésre áll.

Az amateur urak főlvételei kirakatomban 14 napig
díjtalanul kiállítatnak.

MAGYAR ÁLTALÁNOS KÖSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSULAT.

A Magyar általános köszénbánya részvénytársulat t. részvényeseit az 1903. évi
április hó 4-én délelőtt 11 órakor Budapesten, a társulat hivatalos helyiségeiben V.,
Erzsébet-tér 19. szám alatt tartandó

XI. RENDES KÖZGYULÉSRE

ezennel tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése az 1902. december 31-én
lezárt üz'etéről és a zárszámadások előterjesztése.
2. Az 1902. évi üzleti mérlegnek jóváhagyása és a tiszta nyereség hováfordítása
iránti határozathozatal.
3. A felmentvények megadása.
4. Az alapszabályok 36. §-ának módosítása.
5. Egy igazgatósági tag választása.
6. A felügyelő-bizottság megválasztása.

Budapest, 1903. márczius 18-án.

Az igazgatóság.

Karcsu

lesz és egészséget ezáltal csak megerősíti, ha PILULES APOLLO-t használ.
Ennek hatása a növényből nyert »Vesiculosine«-ben rejlik. Ezek, az orvosok
által jónak talált pilulák karcsuá teszik a termetet és nem hatnak kedvezőt-
lenül az egészségre, mint sok más készítmény. Nem hajtanak, hanem közvetet-
lenül hatnak a táplálkozásra és a zsírsanyagsejtekre. A túlnagy elkövéredés
gyógyításán kívül e PILULES APOLLO-k szabályozzák a test funkcióit, meg-

lőítik az arcvonásokat és a testnek visszaadják a rugékonyságot és az erőt.
Ez minden nő titka, ki karcsu és fiatal testalkatot akar. A PILULES APOLLO-k maguk mind-
két nem számára, még a legkényesebb természetűeknek is, kellemesek és nem árthatnak az egészségre.
A körülbelül két havi kezelést könnyen lehet követni és a tényleges eredmény állandóan megmarad. (Tör-
vény védi.) Üvege utasítással 6 korona 45 fillér, bérmentesen, utánvételt 6 korona 75 fillér. J. Ratié
gyógysz. 5. Pas. Werdeau, Páris IX. — Egyedüli raktár Magyarország és Ausztria részére: TÖRÖK J.
gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Kérjenek dobozokat az „UNION DES FABRICANTS” pecsétjével.

PÁRISI-KIÁLLÍTÁSON-KITÜNTETETT

ARCZSZÉPÍTŐ

KIRÁLYNŐ-CRÈME

Kapható
mindenütt!

Csodás hatása azonnal nyilvánul:
szeplő, májfolt, bőrtisztatlanság
nincs többé. Kisimítja a ránczokat s
a bőrt a legkésőbb korig simán és üdén tartja.
1 tévely K. 1.40. — Királynő-hőlgypor, egész
világon mint legjobb hőlgypor használva, 3
szinben. 1 doboz K. 1.40. — Királynő-szappan,
1 db 1 kor. — Főrakt.: Temesváry J. gyógyszer.
Zombor és Török J. Budapest, Király-utca 12.

MATTONI-FÉLE
GISSHUBLER
legnagyobb égvényes
SAVANYU-KUT

MERCUR
Bank és Váltóüzlet
Részvény-Társaság.

BUDAPEST IV., Váci-utca 37.
SAJÁT HÁZ.

Értékpapírok

vétele és eladása a napi
árfolyam szerint.

Kölcsönök

értékpapírokra a legelőnyösebb feltételek mellett.

Takarék
betétek:

4%